

En reformerad grundlag (vilande grundlagsbeslut, m.m.)

Sammanfattning

I betänkandet anmäls för slutligt beslut vilande förslag till lagar om ändring i regeringsformen, tryckfrihetsförordningen, yttrandefrihetsgrundlagen och riksdagsordningen. Det vilande förslaget till lag om ändring i regeringsformen innebär omfattande ändringar. Bland annat införs en ny bestämmelse om obligatorisk omröstning om statsministerns stöd i riksdagen efter ett val. Förändringarna innebär vidare att konstitutionsutskottets grundlagsstadgade rätt att få tillgång till handlingar i sin granskningsverksamhet utvidgas samt att uppenbarhetskravet vid lagprövning tas bort och att domstolarnas självständiga ställning markeras.

Andra ändringar i regeringsformen syftar till att stärka och tydliggöra enskildas skydd mot intrång i fri- och rättigheterna från det allmännas sida, bl.a. mot betydande integritetsintrång som innebär övervakning eller kartläggning. Vidare tydliggörs huvudprincipen om full ersättning vid expropriation och annat sådant förfogande, och grundlagsskyddet mot diskriminering utvidgas till att omfatta missgynnande med hänsyn till sexuell läggning. Bestämmelser om skydd för forskningens frihet och om att en rättegång ska vara rättvis och genomföras inom skälig tid införs också enligt förslaget.

Förslaget innebär även att bestämmelserna om kommuner och landsting samlas i ett eget kapitel och att det införs en proportionalitetsprincip som innebär att en inskränkning i den kommunala självstyrelsen inte bör gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet. Härutöver föreslås ändringar i bestämmelserna om normgivningsmakten och finansmakten, i bestämmelserna om överlåtelse av beslutanderätt till internationella organ och i regleringen som ska gälla i krig och krigsfara. Vidare innebär förslaget att regeringsformens krav på svenskt medborgarskap tas bort för vissa statliga anställningar och andra uppdrag än ordinarie domare, justitiekanslern, riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna. Dessutom ska det enligt förslaget uttryckligen anges att Sverige är medlem i Europeiska unionen och deltar i internationellt samarbete inom ramen för Förenta nationerna och Europarådet.

De föreslagna ändringarna i regeringsformen innebär också att en bestämmelse om att det finns en styrelse i Riksrevisionen tas bort i enlighet med den ordning som föreslås i betänkande 2010/11:KU17 Uppföljning av riksrevisionsreformen samt att det görs konsekvensändringar med anledning av de ändringar i yttrandefrihetsgrundlagen som tas upp i betänkande 2010/11:KU18 Grundlagsskydd för digital bio och andra yttrandefrihetsrättsliga frågor.

Språkliga och redaktionella ändringar föreslås i syfte att göra regleringen tydligare och könsneutral.

De föreslagna ändringarna i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen samt huvuddelen av ändringarna i riksdagsordningens huvudbestämmelser innebär en anpassning till ändrad numrering av paragrafer i regeringsformen. Det vilande förslaget i fråga om riksdagsordningen innebär dessutom att möjligheten att låta riksdagsärenden falla tas bort.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2011.

I betänkandet behandlar utskottet också regeringens förslag i proposition 2009/10:80 om ändringar i riksdagsordningens tilläggsbestämmelser samt i lagen (1975:1339) om justitiekanslerns tillsyn, lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän, kommunallagen (1991:900), lagen (1994:261) om fullmaktsanställning och vallagen (2005:837). De föreslagna ändringarna i kommunallagen innebär att det införs en möjlighet att besluta om extra val till fullmäktige mellan ordinarie val, att det blir tillräckligt med stöd av en tredjedel av fullmäktiges ledamöter för att hålla en kommunal rådgivande folkomröstning med anledning av s.k. folkiniciativ och att kravet på andelen initiativtagare höjs från 5 till 10 %. De föreslagna ändringarna i vallagen innebär bl.a. att valdagen flyttas från tredje till andra söndagen i september, att spärren för personrösterna i riksdagsvalet sänks från 8 till 5 % samt att valsedlarna ska innehålla en upplysning om personvalets innebörd. Ändringarna i övriga lagar är följdändringar till ändringarna i regeringsformen. Samtliga dessa lagar föreslås också träda i kraft den 1 januari 2011.

Utskottet föreslår att riksdagen slutligt antar det vilande förslaget till lagar om ändringar i regeringsformen, tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen samt riksdagsordningen såvitt avser huvudbestämmelserna. Utskottet tillstyrker vidare att riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i riksdagsordningens tilläggsbestämmelser utom såvitt avser 7.13.1 som behandlas i ett annat betänkande (bet. 2010/11:KU2) samt lagar om ändringar i lagen om justitiekanslerns tillsyn, lagen med instruktion för Riksdagens ombudsmän, kommunallagen och lagen om fullmaktsanställning. Utskottet tillstyrker också i allt väsentligt regeringens förslag när det gäller vallagen. Utskottet lägger vidare på eget initiativ fram ett förslag till lag om ändring i riksdagsordningen.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	5
Bakgrund	5
Vilande förslag	5
Förslag till följdlagstiftning m.m.	5
Utskottets överväganden	7
Vilande förslag till lagar om ändring i regeringsformen, tryckfrihetsförordningen, yttrandefrihetsgrundlagen och riksdagsordningen	7
Utskottets anmälan och yttrande	8
Övriga lagförslag	8
Propositionen	9
Kommunallagen	9
Vallagen	9
Följdändringar m.m.	10
Utskottets ställningstagande	11
Reservationer	12
1. Vilande lagförslag, punkt 1 (SD)	12
2. Övriga lagförslag, punkt 2 (SD)	13
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	14
Vilande förslag	14
Propositionen	14
<i>Bilaga 2</i>	
Vilande lagförslag	15
<i>Bilaga 3</i>	
Delvis vilande lagförslag delvis regeringens lagförslag	63
<i>Bilaga 4</i>	
Regeringens lagförslag	80
<i>Bilaga 5</i>	
Utskottets lagförslag	89

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Vilande lagförslag

Riksdagen antar slutligt det vilande förslaget i bilaga 2 och bilaga 3 delvis till lag om ändring i regeringsformen, lag om ändring i tryckfrihetsförordningen och lag om ändring i yttrandefrihetsgrundlagen samt lag om ändring i riksdagsordningen såvitt avser huvudbestämmelserna.

Reservation 1 (SD)

2. Övriga lagförslag

Riksdagen antar

dels regeringens förslag i bilaga 3 delvis till lag om ändring i riksdagsordningen, såvitt avser tilläggsbestämmelserna utom 7.13.1,

dels regeringens förslag i bilaga 4 till

a) lag om ändring i lagen (1975:1339) om justitiekanslerns tillsyn,

b) lag om ändring i lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän,

c) lag om ändring i kommunallagen (1991:900),

d) lag om ändring i lagen (1994:261) om fullmaktsanställning

dels utskottets förslag i bilaga 5 till

a) lag om ändring i riksdagsordningen,

b) lag om ändring i vallagen (2005:837).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:80 punkterna 5–8 och bifaller delvis proposition 2009/10:80 punkterna 4 i denna del och 9.

Reservation 2 (SD)

Stockholm den 16 november 2010

På konstitutionsutskottets vägnar

Peter Eriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Peter Eriksson (MP), Per Bill (M), Peter Hultqvist (S), Andreas Norlén (M), Helene Petersson i Stockaryd (S), Lars Elinderson (M), Billy Gustafsson (S), Karl Sigfrid (M), Phia Andersson (S), Karin Granbom Ellison (FP), Hans Hoff (S), Per-Ingvar Johnsson (C), Hans Ekström (S), Kajsa Lunderquist (M), Tuve Skånberg (KD), Jonas Åkerlund (SD) och Mia Sydow Mölleby (V).

Redogörelse för ärendet

Bakgrund

Grundlag stiftas enligt 8 kap. 15 § första stycket regeringsformen genom två likalydande riksdagsbeslut. Det andra beslutet får enligt bestämmelsen inte fattas förrän det efter det första beslutet har hållits val till riksdagen i hela riket och den nyvalda riksdagen har samlats.

Enligt 8 kap. 16 § regeringsformen stiftas riksdagsordningen på detta sätt eller genom endast ett beslut om minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter förenar sig om beslutet. Tilläggsbestämmelse i riksdagsordningen beslutas dock i samma ordning som lag i allmänhet.

Konstitutionsutskottet ska enligt 3 kap. 14 § riksdagsordningen för slutligt beslut anmäla till kammaren vilande beslut i ärenden angående grundlag eller riksdagsordningen

Vilande förslag

Riksdagen beslutade den 2 juni 2010 (bet. 2009/10:KU19, prot. 2009/10:130) att som vilande anta dels det i proposition 2009/10:80 framlagda förslaget till lag om ändring i regeringsformen med vissa ändringar av redaktionell karaktär och ändringar till följd av förslag i proposition 2009/10:81 Grundlagsskydd för digital bio och andra yttrandefrihetsrättsliga frågor och i riksdagsstyrelsens framställning 2009/10:RS4 Uppföljning av riksrevisionsreformen, dels i proposition 2009/10:80 framlagda lagar om ändring i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen samt i riksdagsordningen, såvitt avser huvudbestämmelserna.

Det vilande förslaget till lagar om ändring i regeringsformen, tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen finns förtecknade i bilaga 1 och i sin helhet intagna i bilaga 2 och när det gäller riksdagsordningens huvudbestämmelser i bilaga 3.

Förslag till följdlagstiftning m.m.

I proposition 2009/10:80 yrkas också att riksdagen antar de förslag som lagts fram i propositionen om ändringar i riksdagsordningens tilläggsbestämmelser samt i lagen (1975:1339) om justiekanslerns tillsyn, lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän, kommunallagen (1991:900), lagen (1994:261) om fullmaktsanställning och vallagen (2005:837). Enligt utskottets mening hade dessa lagförslag ett sådant samband med de föreslagna grundlagsändringarna att de bör antas först i samband med att riksdagen slutligt antar förslagen till grundlagsändringar.

Utskottet föreslog därför i samband med den första behandlingen av de vilande förslagen att behandlingen i denna del skulle skjutas upp till riksmötet 2010/11. Riksdagen beslutade den 2 juni 2010 (prot. 2009/10:130) att i enlighet med detta skjuta upp behandlingen.

Lagförslagen finns i bilaga 4.

Utskottets överväganden

Vilande förslag till lagar om ändring i regeringsformen, tryckfrihetsförordningen, yttrandefrihetsgrundlagen och riksdagsordningen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen slutligt antar det vilande förslaget i bilaga 2 och 3 delvis till lag om ändring i regeringsformen, lag om ändring i tryckfrihetsförordningen och lag om ändring i yttrandefrihetsgrundlagen samt lag om ändring i riksdagsordningen, såvitt avser huvudbestämmelserna.

Jämför reservation 1 (SD).

Förslagets innebörd i korthet

Det vilande förslaget innebär omfattande ändringar i regeringsformen samt följdändringar i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. En rad ändringar i riksdagsordningen föreslås också.

De föreslagna ändringarna i regeringsformen gäller bl.a. bestämmelserna om regeringen, om riksdagens kontrollmakt, om normprövning och om domstolarnas ställning. Ändringarna innebär bl.a. att en ny bestämmelse om obligatorisk omröstning om statsministerns stöd i riksdagen efter ett val införs, att konstitutionsutskottets grundlagsstadgade rätt att få tillgång till handlingar i sin granskningsverksamhet utvidgas, att uppenbarhetskravet vid lagprövning tas bort och att domstolarnas självständiga ställning markeras. Bestämmelserna om domstolarna samlas i ett eget kapitel.

I regeringsformens bestämmelser om de grundläggande fri- och rättigheterna föreslås flera ändringar som syftar till att stärka och tydliggöra enskildas skydd mot intrång i fri- och rättigheterna från det allmänna sida, bl.a. integritetsintrång som innebär övervakning eller kartläggning. Vidare föreslås en ändring i bestämmelsen om egendomsskyddet som innebär att huvudprincipen om full ersättning vid expropriation och annat sådant förfogande tydliggörs. Det föreslås även en ändring i bestämmelsen om diskrimineringsskydd som innebär att grundlagsskyddet utvidgas till att omfatta missgynnande med hänsyn till sexuell läggning. Regleringen av fri- och rättighetsskyddet kompletteras dessutom med en bestämmelse om skydd för forskningens frihet och en bestämmelse om att en rättegång ska genomföras rättvist och inom skäligen tid. När det gäller kommunerna och landstingen föreslås ändringar i regeringsformen som innebär bl.a. att bestämmelserna samlas i ett eget kapitel och att det införs en proportionalitetsprincip som ålägger lagstiftaren en skyldighet att undersöka om det

ändamål som en reglering avser att tillgodose kan uppnås på ett för det kommunala självbestämmandet mindre ingripande sätt. Vidare föreslås en rad ändringar i bestämmelserna om normgivningsmakten och finansmakten, i bestämmelserna om överlåtelse av beslutanderätt till internationella organ och i regleringen som ska gälla i krig och krigsfara. Förslaget innebär också att regeringsformens krav på svenskt medborgarskap tas bort för vissa anställningar och uppdrag. Dessutom ska det enligt förslaget i bestämmelserna om statsskicket grunder uttryckligen anges att Sverige är medlem i Europeiska unionen och deltar i internationellt samarbete inom ramen för Förenta nationerna och Europarådet.

Vid sidan av de sakliga ändringar som föreslås i regeringsformen föreslås även språkliga och redaktionella ändringar i syfte att göra regleringen mer överskådlig och tydligare och för att göra lagtexten könsneutral.

Det vilande förslaget om ändringar i riksdagsordningens huvudbestämmelser innebär förutom ändrade hänvisningar till bestämmelser i regeringsformen, att det införs en bestämmelse om att endast den som är svensk medborgare får inneha uppdrag som tillsätts genom val av riksdagen och en bestämmelse om att riksdagen får utse representanter i visst fall. Vidare tas möjligheten att låta motioner falla bort. Ändringarna i regeringsformen och övriga lagar föreslås träda i kraft den 1 januari 2011.

Utskottets anmälan och yttrande

Under 2009/10 års riksmöte har riksdagen som vilande antagit det förslag till lagar om ändring i regeringsformen, tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen samt riksdagsordningen såvitt avser huvudbestämmelserna som redovisats i det föregående. Genom detta betänkande anmäls nu det vilande beslutet till kammaren för slutligt beslut. Med hänvisning till vad utskottet anförde vid ärendets första behandling tillstyrker utskottet att riksdagen slutligt antar förslaget.

Övriga lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till lag om ändring i riksdagsordningen, såvitt avser tilläggsbestämmelserna, samt lagar om ändring i lagen (1975:1339) om justitiekanslerns tillsyn, lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän, kommunallagen (1991:900), lagen (1994:261) om fullmaktsansättning och vallagen (2005:837).

Jämför reservation 2 (SD).

Propositionen

I proposition 2009/10:80 finns förslag om ändringar i riksdagsordningens tilläggsbestämmelser samt ändringar i lagen (1975:1339) om justitiekanslerns tillsyn, lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän, kommunallagen (1991:900), lagen (1994:261) om fullmaktsanställning och vallagen (2005:837).

Kommunallagen

De föreslagna ändringarna i kommunallagen (1991:900) innebär att det införs en möjlighet för fullmäktige att besluta om extra val till fullmäktige mellan ordinarie val. Extra val ska hållas om minst två tredjedelar av de närvarande ledamöterna röstar för det. Ett beslut om extra val får dock inte fattas förrän sex månader har förflutit från det nyvalda fullmäktiges första sammanträde. Ett ärende om extra val ska bordläggas första gången det tas upp till behandling i fullmäktige. Fullmäktige får fatta beslut utan föregående beredning.

Regeringen pekar på att det i vissa fall kan saknas politiska förutsättningar för att lösa problem som uppkommer med anledning av oklara eller instabila majoritetsförhållanden och att en möjlighet att i en sådan situation kunna besluta om extra val skulle vara ett sätt att lösa ett politiskt låst läge i fullmäktige. För att markera att extra val endast är avsett för extraordinära situationer ska det enligt regeringen kunna tillgripas endast om en klar majoritet i fullmäktige anser att det behövs. Vidare ska beslut om extra val inte kunna fattas förrän sex månader har förflutit sedan ett nyvalt fullmäktige haft sitt första sammanträde.

De föreslagna ändringarna i kommunallagen innebär dessutom att en rådgivande folkomröstning ska hållas i en fråga om minst 10 % av de röstberättigade begär det (folkinitiativ) i stället för minst 5 % som gäller enligt nuvarande regler. Initiativet ska vara skriftligt, ange den aktuella frågan samt innehålla initiativtagarnas namnteckningar, uppgifter om när anteckningarna gjorts, namnförtydliganden, personnummer och uppgift om deras adresser. Vid beräkningen av hur många som står bakom initiativet ska endast de räknas med som skrivit under initiativet under den sexmånadersperiod som föregått inlämnandet. För att förhindra att folkomröstning hålls i frågor som helt saknar förankring i fullmäktige ska det finnas en möjlighet för en kvalificerad majoritet om två tredjedelar av fullmäktiges närvarande ledamöter att avslå folkinitiativet.

Vallagen

Regeringen föreslår ändringar i vallagen som innebär att spärren för personrösterna i riksdagsvalet sänks från 8 till 5 % (14 kap. 9 §). Genom en sådan ändring kommer en enhetlig spärrnivå att gälla för personvalet i samtliga val, vilket enligt propositionen gör systemet tydligare. Enligt regeringen innebär det också att den intressekonflikt som finns mellan

partiernas och väljarnas respektive krav på inflytande kan beaktas på ett godtagbart sätt, samtidigt som bättre förutsättningar skapas för att personvalet ska få ett tydligare genomslag i framtiden.

Regeringen föreslår dessutom att valdagen flyttas från tredje söndagen till andra söndagen i september (1 kap. 3 §). Regeringen framhåller att den reformerade ordningen för budgetbehandlingen i riksdagen innebär att tiden kan bli knapp både för regeringens arbete med budgetpropositionen och för riksdagens budgetbehandling under ett valår. Förutsättningarna för att en ny regering ska ha möjlighet att sätta sin prägel på sitt första budgetförslag blir begränsade. Det blir särskilt påtagligt om regeringsbildningen drar ut på tiden. Även om det inte sker något regeringsskifte kan den förändrade parlamentariska situationen efter ett val i vissa fall leda till svårigheter i budgetarbetet, t.ex. om förhandlingar måste bedrivas med snäva tidsramar mellan en minoritetsregering och ett eller flera samarbetspartier. Det är enligt propositionen naturligt att en ny regering så snart som möjligt vill få genomslag för den politik som den har fått väljarnas mandat att föra. Med hänsyn till att de snäva tidsramarna för budgetarbetet många gånger kan innebära påtagliga begränsningar i detta avseende finns det enligt regeringen goda skäl att förändra reglerna i syfte att vidga tidsramarna.

Ändringarna i vallagen innebär också att det införs en bestämmelse om valdag vid kommunala extra val. Landstings- eller kommunfullmäktige ska bestämma vilken dag som ska vara valdag efter samråd med den centrala valmyndigheten och länsstyrelsen. Regeringen föreslår vidare, för att öka förståelsen för personvalet hos väljarna, att det införs en ny bestämmelse som anger att en upplysning om personvalets innebörd ska finnas på valsedlar med uppgift om kandidater. Den närmare utformningen av valsedlarna regleras i de föreskrifter som finns i valförordningen (2005:874). Regeringen har enligt propositionen för avsikt att genom ändring av föreskrifterna i förordningen meddela närmare föreskrifter om hur upplysningen ska utformas.

Följdändringar m.m.

Ändringarna i riksdagsordningens tilläggsbestämmelser innebär i huvudsak att hänvisningar till vissa bestämmelser ändras så att de överensstämmer med ändringarna i regeringsformen. När det gäller tilläggsbestämmelse 2.7.1 om ordningen på föredragningslistan för kammarens sammanträden innebär ändringarna att också statsministeromröstning enligt 6 kap. 3 § regeringsformen omnämns.

De föreslagna ändringarna i lagen (1975:1339) om justitiekanslerns tillsyn och lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän är bl.a. i likhet med ändringen i lagen (1994:261) om fullmaktsanställning en följd av att Regeringsrätten byter namn till Högsta förvaltningsdomstolen. Vidare innebär lagförslagen, utöver att språket moderniseras, att bestämmelser om JK:s och JO:s rätt att närvara vid en domstols eller förvaltningsmyndighets överläggningar tas bort.

Utskottets ställningstagande

Utskottet berörde i betänkande 2009/10:KU19 förslagen i proposition 2009/10:80 till ändringar i riksdagsordningens tilläggsbestämmelser och lagar om ändring i vallagen, kommunallagen, lagen om justitiekanslerns tillsyn, lagen med instruktion för Riksdagens ombudsmän och lagen om fullmaktsanställning. Konstitutionsutskottet inhämtade ett yttrande från finansutskottet, som ansåg att riksdagsstyrelsen borde låta utreda frågan om det är lämpligt att korta tiden för budgetberedningen i riksdagen. Konstitutionsutskottet föreslog att riksdagen skulle tillkännage för riksdagsstyrelsen som sin mening vad utskottet anfört om bl.a. tidpunkten för avlämnande av budgetpropositionen. Utskottet delade regeringens bedömning att valdagen borde tidigareläggas en vecka och flyttas från tredje söndagen till andra söndagen i september. Utskottet ansåg dock att lagförslagen hade ett sådant samband med de föreslagna grundlagsändringarna att de borde antas först i samband med att riksdagen slutligt antar förslagen till grundlagsändringar. Riksdagen beslutade den 2 juni 2010 om ett tillkännagivande till riksdagsstyrelsen i enlighet med utskottets förslag. Riksdagen beslutade också att skjuta upp behandlingen av de aktuella lagförslagen. Utskottet tillstyrker nu i allt väsentligt dessa lagförslag. Mot bakgrund av några misskrivningar i regeringens förslag till lag om ändring i vallagen lägger utskottet dock fram ett eget lagförslag där dessa felskrivningar rättats. Utskottet föreslår också på eget initiativ en lag om ändring i riksdagsordningen som dels innebär följdändringar i tilläggsbestämmelse 7.2.2 med anledning av tidigare beslutade ändringar, dels en ny tilläggsbestämmelse (8.16.2) som för fullständighetens skull erinrar om att riksdagen enligt 4 § lagen om utnämning av ordinarie domare väljer två ledamöter och ersättare som representerar allmänheten i Domarnämnden.

Mot bakgrund av att riksdagsordningens tilläggsbestämmelse 7.13.1 behandlas i utskottets betänkande 2010/11:KU2 Uppföljning av riksrevisionsreformen bör den föreslagna ändringen i denna bestämmelse inte nu antas.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Vilande lagförslag, punkt 1 (SD)

av Jonas Åkerlund (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen förkastar det vilande förslaget i bilaga 2 och 3 delvis till lag om ändring i regeringsformen, lag om ändring i tryckfrihetsförordningen och lag om ändring i yttrandefrihetsgrundlagen samt lag om ändring i riksdagsordningen, såvitt avser huvudbestämmelserna.

Ställningstagande

Jag anser att Sverige snarast möjligt bör inleda förhandlingar om ett omedelbart svenskt utträde ur den överstatliga Europeiska unionen. Jag är mycket positiv till ett mellanstatligt samarbete mellan fria, demokratiska europeiska nationer när det gäller gränsöverskridande frågor som brottsbekämpning, miljöarbete och handel. Det svenska EU-medlemskapet berövar dock enligt min mening landet stora ekonomiska resurser som hade behövts för att stärka den svenska välfärden. Dessutom anser jag att unionens detaljstyrning och krav på likriktning utgör ett hot mot vårt lands kulturella särart och att EU:s alltmer överstatliga karaktär urholkar demokratin och begränsar de svenska medborgarnas inflytande över sin egen vardag.

Vikten av ett utträde ur EU gör att jag inte kan ställa mig bakom att det införs en bestämmelse i regeringsformen om medlemskap i EU. Mot bakgrund av den stora vikt jag lägger vid denna fråga och det förhållandet att det vilande förslaget bara kan antas eller förkastas i sin helhet är jag tvingad att yrka att hela det vilande förslaget förkastas trots att jag välkomnar stora delar av förslaget.

2. Övriga lagförslag, punkt 2 (SD)

av Jonas Åkerlund (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till

- a) lag om ändring i riksdagsordningen, såvitt avser tilläggsbestämmelserna,
- b). lag om ändring i lagen (1975:1339) om justitiekanslerns tillsyn,
- c). lag om ändring i lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän,
- d). lag om ändring i kommunallagen (1991:900).
- e). lag om ändring i lagen (1994:261) om fullmaktsanställning samt
- f). lag om ändring i vallagen (2005:837).

Därmed avslår riksdagen proposition 2009/10:80 punkterna 4 i denna del och 5–9.

Ställningstagande

Jag har i reservation 1 yrkat att det vilande förslaget förkastas. Som en konsekvens därav anser jag också att förslaget till följdlagstiftning bör avslås.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Vilande förslag

Riksdagen beslutade den 2 juni 2010 (bet. 2009/10:KU19, prot. 2009/10:130) att som vilande anta dels det i proposition 2009/10:80 framlagda förslaget till lag om ändring i regeringsformen med vissa ändringar av redaktionell karaktär och ändringar till följd av förslag i proposition 2009/10:81 Grundlagsskydd för digital bio och andra yttrandefrihetsrättsliga frågor och i riksdagsstyrelsens framställning 2009/10:RS4 Uppföljning av riksrevisionsreformen, dels i proposition 2009/10:80 framlagda lagar om ändring i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen samt i riksdagsordningen, såvitt avser huvudbestämmelserna.

Propositionen

Proposition 2009/10:80 En reformerad grundlag:

4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i riksdagsordningen,
såvitt avser tilläggsbestämmelserna.
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1975:1339) om justitiekanslerns tillsyn.
6. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän.
7. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i kommunallagen (1991:900).
8. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:261) om fullmaktsanställning.
9. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i vallagen (2005:837).

BILAGA 2

Vilande lagförslag

1. Förslag till lag om ändring i regeringsformen

Härigenom föreskrivs i fråga om regeringsformen¹

dels att 2, 3 och 8–11 kap. samt 12 kap. 8 § ska upphöra att gälla,

dels att nuvarande 12 och 13 kap. ska betecknas 13 respektive 15 kap.,

dels att nuvarande 4 kap. 4, 5 och 6–10 §§ ska betecknas 4 kap. 6, 7 och 10–14 §§, att nuvarande 5 kap. 1, 3–7 §§ ska betecknas 5 kap. 3–8 §§, att nuvarande 6 kap. 2–7, 8 och 10 §§ ska betecknas 6 kap. 4–9, 11 och 12 §§, att nuvarande 6 kap. 9 § ska betecknas 6 kap. 2 §, att nuvarande 7 kap. 8 § ska betecknas 6 kap. 10 §, att nuvarande 12 kap. 8 § ska betecknas 11 kap. 8 § samt att nuvarande 13 kap. 9 och 10–13 §§ ska betecknas 15 kap. 15 och 9–12 §§,

dels att rubrikerna närmast före 4 kap. 14 § och 15 kap. 15 § ska lyda "Ytterligare bestämmelser" respektive "Vapenstillstånd",

dels att 1 kap. 2, 4, 5, 7 och 9 §§, 4 kap. 1–7 och 10–13 §§, 5 kap. 2–8 §§, 6 kap. 1, 2 och 4–12 §§, 7 kap. 1–7 §§, 13 kap. 1–7 §§ och 15 kap. 1–12 §§ samt att rubrikerna närmast före 4 kap. 1–6 och 10 §§, 6 kap. 1, 4, 7 och 10–12 §§, 7 kap. 1–3 och 6 §§, 13 kap. 1 och 3–7 §§ samt 15 kap. 1, 2, 4, 5 och 7–12 §§ ska ha följande lydelse,

dels att punkt 4 i övergångsbestämmelserna till lagen (1976:871) om ändring i nämnda lag ska ha följande lydelse,

dels att det i regeringsformen ska införas tio nya paragrafer, 1 kap. 10 §, 4 kap. 8 och 9 §§, 5 kap. 1 §, 6 kap. 3 §, 13 kap. 8 och 9 §§, 15 kap. 13, 14 och 16 §§, samt närmast före 4 kap. 8 och 9 §§, 6 kap. 3 §, 15 kap. 13, 14 och 16 §§ nya rubriker av följande lydelse,

dels att det i regeringsformen ska införas åtta nya kapitler, 2, 3, 8–12 och 14 kap., av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***1 kap.****2 §**

Den offentliga makten *skall* utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet.

Den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd *skall* vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten. *Det*

Den offentliga makten *ska* utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet.

Den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd *ska* vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten. Särskilt

¹ Regeringsformen omtryckt 2003:593.

skall särskilt åligga det allmänna att trygga rätten till *hälsa*, arbete, bostad och utbildning samt att verka för social omsorg och trygghet.

Det allmänna *skall* främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer.

Det allmänna *skall* verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden samt värna den enskildes privatliv och familjeliv. *Det allmänna skall verka för att alla människor skall kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället. Det allmänna skall motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller annan omständighet som gäller den enskilde som person.*

Etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv *bör* främjas.

ska det allmänna trygga rätten till arbete, bostad och utbildning samt verka för social omsorg och trygghet *och för goda förutsättningar för hälsa.*

Det allmänna *ska* främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer.

Det allmänna *ska* verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden samt värna den enskildes privatliv och familjeliv.

Det allmänna ska verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rätt tas till vara. Det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person.

Samiska folkets och etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas.

4 §

Riksdagen är folkets främsta företrädare.

Riksdagen stiftar lag, beslutar om skatt till staten och bestämmer hur statens medel *skall* användas. Riksdagen granskar rikets styrelse och förvaltning.

Riksdagen stiftar lag, beslutar om skatt till staten och bestämmer hur statens medel *ska* användas. Riksdagen granskar rikets styrelse och förvaltning.

5 §

Konungen eller drottning, som enligt successionsordningen innehar Sveriges tron, är rikets statschef.

Vad i denna regeringsform är stadgat om konungen skall, om drottning är statschef, gälla henne.

Konungen eller drottning som enligt successionsordningen innehar Sveriges tron är rikets statschef.

7 §

I riket finns *primärkommuner* och *landstingskommuner*. *Beslutanderätten i kommunerna utövas av valda församlingar.*

Kommunerna får taga ut skatt för skötseln av sina uppgifter.

I riket finns *kommuner på lokal och regional nivå*.

9 §

Domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör *uppgifter inom den offentliga förvaltningen skall* i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt *iakttaga* saklighet och opartiskhet.

Domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör *offentliga förvaltningsuppgifter ska* i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt *iaktta* saklighet och opartiskhet.

10 §

Sverige är medlem i Europeiska unionen. Sverige deltar även inom ramen för Förenta nationerna och Europarådet samt i andra sammanhang i internationellt samarbete.

2 kap. Grundläggande fri- och rättigheter

Opinionsfriheter

1 § Var och en är gentemot det allmänna tillförsäkrad

1. yttrandefrihet: frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor,

2. informationsfrihet: frihet att inhämta och ta emot upplysningar samt att i övrigt ta del av andras yttranden,

3. mötesfrihet: frihet att anordna och delta i sammankomster för upplysning, meningsyttring eller annat liknande syfte eller för framförande av konstnärligt verk,

4. demonstrationsfrihet: frihet att anordna och delta i demonstrationer på allmän plats,

5. föreningsfrihet: frihet att sammansluta sig med andra för allmänna eller enskilda syften, och

6. religionsfrihet: frihet att ensam eller tillsammans med andra utöva sin religion.

I fråga om tryckfriheten och motsvarande frihet att yttra sig i ljudradio, television och i vissa liknande överföringar, offentliga uppspelningar ur en databas samt filmer, videogram, ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar gäller tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.

I tryckfrihetsförordningen finns också bestämmelser om rätt att ta del av allmänna handlingar.

2 § Ingen får av det allmänna tvingas att ge till känna sin åskådning i politiskt, religiöst, kulturellt eller annat sådant hänseende. Inte heller får någon av det allmänna tvingas att delta i sammankomst för opinionsbildning eller i demonstration eller annan meningsyttring eller att tillhöra politisk sammanslutning, trossamfund eller annan sammanslutning för åskådning som avses i första meningen.

3 § Ingen svensk medborgare får utan samtycke antecknas i ett allmänt register enbart på grund av sin politiska åskådning.

Kroppslig integritet och rörelsefrihet

4 § Dödsstraff får inte förekomma.

5 § Var och en är skyddad mot kroppsstraff. Ingen får heller utsättas för tortyr eller för medicinsk påverkan i syfte att framtvinga eller hindra yttranden.

6 § Var och en är gentemot det allmänna skyddad mot påtvingat kroppsligt ingrepp även i andra fall än som avses i 4 och 5 §§. Var och en är dessutom skyddad mot kroppsvisitation, husrannsakan och liknande intrång samt mot undersökning av brev eller annan förtrolig försändelse och mot hemlig avlyssning eller upptagning av telefonsamtal eller annat förtroligt meddelande.

Utöver vad som föreskrivs i första stycket är var och en gentemot det allmänna skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden.

7 § Ingen svensk medborgare får landsförvisas eller hindras att resa in i riket.

Ingen svensk medborgare som är eller har varit bosatt i riket får fråntas sitt medborgarskap. Det får dock föreskrivas att barn under arton år i fråga om sitt medborgarskap ska följa föräldrarna eller en av dem.

8 § Var och en är gentemot det allmänna skyddad mot frihetsberövanden. Den som är svensk medborgare är även i övrigt tillförsäkrad frihet att förflytta sig inom riket och att lämna det.

Rättssäkerhet

9 § Om en annan myndighet än en domstol har berövat någon friheten med anledning av brott eller misstanke om brott, ska han eller hon kunna få frihetsberövandet prövat av domstol utan oskäligt dröjsmål. Detta gäller dock inte när det är fråga om att till Sverige flytta över verkställighet av en frihetsberövande påföljd enligt en dom i en annan stat.

Även den som av någon annan anledning än som anges i första stycket har blivit omhändertagen tvångsvis, ska kunna få omhändertagandet prövat av domstol utan oskäligt dröjsmål. Med prövning av domstol likställs i sådant fall prövning av en nämnd, om nämndens sammansättning är bestämd i lag och ordföranden i nämnden ska vara eller ha varit ordinarie domare.

Har prövningen inte uppdragits åt en myndighet som är behörig enligt första eller andra stycket, ska prövningen göras av allmän domstol.

10 § Ingen får dömas till straff eller annan brottspåföljd för en gärning som inte var belagd med brottspåföljd när den begicks. Inte heller får någon dömas till svårare brottspåföljd för gärningen än den som var föreskriven då. Vad som föreskrivs här om brottspåföljd gäller även förverkande och annan särskild rättsverkan av brott.

Skatt eller statlig avgift får inte tas ut i vidare mån än som följer av föreskrifter som gällde när den omständighet inträffade som utlöste skatt- eller avgiftsskyldigheten. Finner riksdagen att det finns särskilda skäl för det, får en lag dock innebära att skatt eller statlig avgift tas ut trots att lagen inte hade trätt i kraft när omständigheten inträffade, om regeringen eller ett riksdagsutskott då hade lämnat ett förslag om det till riksdagen. Med förslag jämställs ett meddelande i skrivelse från regeringen till riksdagen om att ett sådant förslag är att vänta. Vidare får riksdagen föreskriva undantag från första meningen, om riksdagen finner att det av särskilda skäl krävs i samband med krig, krigsfara eller svår ekonomisk kris.

11 § Domstol får inte inrättas för en redan begången gärning och inte heller för en viss tvist eller i övrigt för ett visst mål.

En rättegång ska genomföras rättvist och inom skälig tid. Förhandling vid domstol ska vara offentlig.

Skydd mot diskriminering

12 § Lag eller annan föreskrift får inte innebära att någon missgynnas därför att han eller hon tillhör en minoritet med hänsyn till etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande eller med hänsyn till sexuell läggning.

13 § Lag eller annan föreskrift får inte innebära att någon missgynnas på grund av sitt kön, om inte föreskriften utgör ett led i strävanden att åstadkomma jämställdhet mellan män och kvinnor eller avser värnplikt eller motsvarande tjänsteplikt.

Stridsåtgärder på arbetsmarknaden

14 § En förening av arbetstagare samt arbetsgivare och en förening av arbetsgivare har rätt att vidta stridsåtgärder på arbetsmarknaden, om inte annat följer av lag eller avtal.

Egendomsskydd och allemansrätt

15 § Vars och ens egendom är tryggad genom att ingen kan tvingas avstå sin egendom till det allmänna eller till någon enskild genom expropriation eller något annat sådant förfogande eller tåla att det allmänna inskränker användningen av mark eller byggnad utom när det krävs för att tillgodose angelägna allmänna intressen.

Den som genom expropriation eller något annat sådant förfogande tvingas avstå sin egendom ska vara tillförsäkrad full ersättning för förlusten. Ersättning ska också vara tillförsäkrad den för vilken det allmänna inskränker användningen av mark eller byggnad på sådant sätt att pågående markanvändning inom berörd del av fastigheten avsevärt försvåras eller att skada uppkommer som är betydande i förhållande till värdet på denna del av fastigheten. Ersättningen ska bestämmas enligt grunder som anges i lag.

Vid inskränkningar i användningen av mark eller byggnad som sker av hälsoskydds-, miljöskydds- eller säkerhetsskäl gäller dock vad som följer av lag i fråga om rätt till ersättning.

Alla ska ha tillgång till naturen enligt allemansrätten oberoende av vad som föreskrivits ovan.

Upphovsrätt

16 § Författare, konstnärer och fotografer äger rätt till sina verk enligt bestämmelser som meddelas i lag.

Näringsfrihet

17 § Begränsningar i rätten att driva näring eller utöva yrke får införas endast för att skydda angelägna allmänna intressen och aldrig i syfte enbart att ekonomiskt gynna vissa personer eller företag.

Samernas rätt att bedriva renskötsel regleras i lag.

Utbildning och forskning

18 § Alla barn som omfattas av den allmänna skolplikten har rätt till kostnadsfri grundläggande utbildning i allmän skola. Det allmänna ska svara också för att högre utbildning finns.

Forskningens frihet är skyddad enligt bestämmelser som meddelas i lag.

Europakonventionen

19 § Lag eller annan föreskrift får inte meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Förutsättningar för begränsningar av fri- och rättigheter

20 § Följande fri- och rättigheter får, i den utsträckning som medges i 21–24 §§, begränsas genom lag:

1. yttrandefriheten, informationsfriheten, mötesfriheten, demonstrationsfriheten och föreningsfriheten (1 § första stycket 1–5),

2. skyddet mot annat kroppsligt ingrepp än som avses i 4 och 5 §§, mot kroppsvisitation, husrannsakan och liknande intrång, mot intrång i förtroliga försändelser och meddelanden samt i övrigt mot intrång som innebär övervakning och kartläggning av den enskildes personliga förhållanden (6 §),

3. rörelsefriheten (8 §), och

4. offentligheten vid domstolsförhandling (11 § andra stycket andra meningen).

Efter bemyndigande i lag får de i första stycket angivna fri- och rättigheterna begränsas genom annan författning i de fall som anges i 8 kap. 5 § och i fråga om förbud att röja sådant som någon fått kännedom om i allmän tjänst eller under utövande av tjänsteplikt. I samma ordning får mötesfriheten och demonstrationsfriheten begränsas även i de fall som anges i 24 § första stycket andra meningen.

21 § Begränsningar enligt 20 § får göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar. Begränsningen får inte göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning.

22 § Ett förslag till lag enligt 20 § ska, om det inte avslås av riksdagen, på yrkande av lägst tio av dess ledamöter vila i minst tolv månader från det att det första utskottsyttandet över förslaget anmälades i riksdagens kammare. Riksdagen får dock anta förslaget direkt, om minst fem sjätte-delar av de röstande enas om beslutet.

Första stycket gäller inte förslag till lag om fortsatt giltighet i högst två år av lag. Det gäller inte heller förslag till lag som enbart rör

1. förbud att röja sådant som någon har fått kännedom om i allmän tjänst eller under utövande av tjänsteplikt och vars hemlighållande är nödvändigt med hänsyn till något av de intressen som anges i 2 kap. 2 § tryckfrihetsförordningen,

2. husrannsakan eller liknande intrång, eller

3. frihetsstraff som påföljd för viss gärning.

Konstitutionsutskottet prövar för riksdagens del om första stycket är tillämpligt i fråga om ett visst lagförslag.

23 § Yttrandefriheten och informationsfriheten får begränsas med hänsyn till rikets säkerhet, folkförsörjningen, allmän ordning och säkerhet, enskildas anseende, privatlivets helgd eller förebyggandet och beivrandet av brott. Vidare får friheten att yttra sig i näringsverksamhet begränsas. I övrigt får begränsningar av yttrandefriheten och informationsfriheten göras endast om särskilt viktiga skäl föranleder det.

Vid bedömandet av vilka begränsningar som får göras med stöd av första stycket ska särskilt beaktas vikten av vidaste möjliga yttrandefrihet och informationsfrihet i politiska, religiösa, fackliga, vetenskapliga och kulturella angelägenheter.

Att meddela föreskrifter som utan avseende på yttrandens innehåll närmare reglerar ett visst sätt att sprida eller ta emot yttranden anses inte som en begränsning av yttrandefriheten och informationsfriheten.

24 § Mötesfriheten och demonstrationsfriheten får begränsas av hänsyn till ordning och säkerhet vid sammankomsten eller demonstrationen eller till trafiken. I övrigt får dessa friheter begränsas endast av hänsyn till rikets säkerhet eller för att motverka farsot.

Föreningsfriheten får begränsas endast när det gäller sammanslutningar vilkas verksamhet är av militär eller liknande natur eller innebär förföljelse av en folkgrupp på grund av etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

25 § För andra än svenska medborgare här i riket får särskilda begränsningar göras genom lag i fråga om följande fri- och rättigheter:

1. yttrandefriheten, informationsfriheten, mötesfriheten, demonstrationsfriheten, föreningsfriheten och religionsfriheten (1 § första stycket),

2. skyddet mot tvång att ge till känna åskådning (2 § första meningen),

3. skyddet mot kroppsligt ingrepp även i annat fall än som avses i 4 och 5 §§, mot kroppsvisitation, husrannsakan och liknande intrång, mot intrång i förtroliga försändelser och meddelanden samt i övrigt mot intrång som innebär övervakning och kartläggning av den enskildes personliga förhållanden (6 §),

4. skyddet mot frihetsberövande (8 § första meningen),

5. rätten till domstolsprövning av frihetsberövande av annan anledning än brott eller misstanke om brott (9 § andra och tredje styckena),

6. offentligheten vid domstolsförhandling (11 § andra stycket andra meningen),

7. författaresh, konstnärers och fotografers rätt till sina verk (16 §),

8. rätten att driva näring eller utöva yrke (17 §),

9. skyddet för forskningens frihet (18 § andra stycket), och

10. skyddet mot ingrepp på grund av åskådning (21 § tredje meningen).

På sådana föreskrifter om särskilda begränsningar som avses i första stycket ska 22 § första stycket, andra stycket första meningen samt tredje stycket tillämpas.

3 kap. Riksdagen

Riksdagens bildande och sammansättning

1 § Riksdagen utses genom fria, hemliga och direkta val.

Vid sådant val sker röstning på parti med möjlighet för väljarna att lämna särskild personröst.

Med parti avses varje sammanslutning eller grupp av väljare, som uppträder i val under särskild beteckning.

2 § Riksdagen består av en kammare med 349 ledamöter. För ledamöterna ska det finnas ersättare.

Ordinarie val

3 § Ordinarie val till riksdagen hålls vart fjärde år.

Rösträtt och valbarhet

4 § Rösträtt vid val till riksdagen har varje svensk medborgare som är eller någon gång har varit bosatt i riket och har fyllt arton år.

Endast den som uppfyller villkoren för rösträtt kan vara ledamot av riksdagen eller ersättare för ledamot.

Frågan om någon har rösträtt avgörs på grundval av en före valet upprättad röstlängd.

Valkretsar

5 § För val till riksdagen är riket indelat i valkretsar.

Mandatfördelningen mellan valkretsarna

6 § Av mandaten i riksdagen är 310 fasta valkretsmandat och 39 utjämningsmandat.

De fasta valkretsmandaten fördelas mellan valkretsarna på grundval av en beräkning av förhållandet mellan antalet röstberättigade i varje valkrets och antalet röstberättigade i hela riket. Fördelningen fastställs för fyra år i sänder.

Mandatfördelningen mellan partierna

7 § Mandaten fördelas mellan partier.

Endast partier som har fått minst fyra procent av rösterna i hela riket får delta i fördelningen av mandaten. Ett parti som har fått färre röster får dock delta i fördelningen av de fasta valkretsmandaten i en valkrets där partiet har fått minst tolv procent av rösterna.

8 § De fasta valkretsmandaten fördelas på varje valkrets proportionellt mellan partierna på grundval av valresultatet i valkretsen.

Utgjänningsmandaten fördelas mellan partierna så, att fördelningen av alla mandat i riksdagen, med undantag av de fasta valkretsmandat som har tillfallit ett parti med mindre än fyra procent av rösterna, blir proportionell mot de i fördelningen deltagande partiernas röstetal i hela riket. Har ett parti vid fördelningen av de fasta valkretsmandaten fått flera mandat än som motsvarar den proportionella representationen i riksdagen för partiet, bortses vid fördelningen av utgjänningsmandaten från partiet och de fasta valkretsmandat som det har fått. Sedan utgjänningsmandaten har fördelats mellan partierna, tillförs de valkretsar.

Vid mandatfördelningen mellan partierna används uddatalsmetoden med första divisorn jämkad till 1,4.

9 § För varje mandat som ett parti har fått utses en riksdagsledamot samt ersättare för honom eller henne.

Valperiod

10 § Varje val gäller för tiden från det att den nyvalda riksdagen har samlats till dess den närmast därefter valda riksdagen samlas.

Den nyvalda riksdagen samlas på den femtonde dagen efter valdagen, dock tidigast på den fjärde dagen efter det att valresultatet har kungjorts.

Extra val

11 § Regeringen får besluta om extra val till riksdagen mellan ordinarie val. Extra val ska hållas inom tre månader efter beslutet.

Efter val till riksdagen får regeringen inte besluta om extra val förrän tre månader har gått från den nyvalda riksdagens första sammanträde. Regeringen får inte heller besluta om extra val under den tid då dess ledamöter, efter det att samtliga har entledigats, uppehåller sina befattningar till dess en ny regering ska tillträda.

Bestämmelser om extra val i visst fall finns i 6 kap. 5 §.

Överklagande av val

12 § Val till riksdagen får överklagas hos en av riksdagen utsedd valprövningsnämnd. Nämndens beslut får inte överklagas.

Den som har valts till riksdagsledamot utövar sitt uppdrag även om valet har överklagats. Ändras valet, intar en ny ledamot sin plats så snart ändringen har kungjorts. Det gäller också för ersättare.

Valprövningsnämnden består av en ordförande, som ska vara eller ha varit ordinarie domare och som inte får tillhöra riksdagen, och sex andra ledamöter. Ledamöterna väljs efter varje ordinarie val, så snart valet har vunnit laga kraft, för tiden till dess nytt val till nämnden har ägt rum. Ordföranden väljs särskilt.

Ytterligare bestämmelser

13 § Ytterligare bestämmelser i de ämnen som anges i 1 § tredje stycket och 3–12 §§ samt om utseende av ersättare för riksdagsledamöterna meddelas i riksdagsordningen eller annan lag.

4 kap.

Riksmöte

1 §

Riksdagen sammanträder till riksmöte *årligen*. Riksmöte *hålles* i Stockholm, om *icke* riksdagen eller talmannen bestämmer annat av hänsyn till riksdagens säkerhet eller frihet.

Riksdagen sammanträder till riksmöte *varje år*. Riksmötet *hålls* i Stockholm, om *inte* riksdagen eller talmannen bestämmer annat av hänsyn till riksdagens säkerhet eller frihet.

Talmannen

2 §

Riksdagen *utser* inom sig för varje valperiod en talman samt en förste, en andre och en tredje vice talman.

Riksdagen *väljer* inom sig för varje valperiod en talman samt en förste, en andre och en tredje vice talman.

Utskotten**3 §**

Regeringen och varje riksdagsledamot får i enlighet med vad som närmare angives i riksdagsordningen väcka förslag i fråga om allt som kan komma under riksdagens prövning, om ej annat är bestämt i denna regeringsform.

Riksdagen väljer inom sig utskott, däribland ett konstitutionsutskott och ett finansutskott, enligt bestämmelser i riksdagsordningen. Ärende som väckes av regeringen eller riksdagsledamot beredes före avgörandet av utskott, om ej annat är bestämt i denna regeringsform.

Riksdagen väljer inom sig utskott, däribland ett konstitutionsutskott och ett finansutskott, enligt bestämmelser i riksdagsordningen.

Rätten att väcka förslag**4 §**

Regeringen och varje riksdagsledamot får, i enlighet med bestämmelser i riksdagsordningen, väcka förslag i fråga om allt som kan komma under riksdagens prövning, om inte annat anges i denna regeringsform.

Ärendenas beredning**5 §**

Ett ärende som har väckts av regeringen eller en riksdagsledamot bereds av ett utskott innan det avgörs, om inte annat anges i denna regeringsform.

Ärendenas avgörande

4 §

När ärende *skall* avgöras i kammaren, får varje riksdagsledamot och varje statsråd yttra sig i enlighet med *vad som* närmare *angives* i riksdagsordningen. *Bestämmelser om jäv finns i riksdagsordningen.*

5 §

Vid omröstning i *riksdagen* gäller som riksdagens beslut den mening *varom* mer än hälften av de röstande *förenar sig*, om *ej* annat *särskilt angives* i denna regeringsform eller, *beträffande* frågor som hör till förfarandet i riksdagen, i huvudbestämmelse i riksdagsordningen. Om förfarandet vid lika röstetal *finns bestämmelser* i riksdagsordningen.

6 §

När ett ärende *ska* avgöras i kammaren, får varje riksdagsledamot och varje statsråd yttra sig i enlighet med *de* närmare *bestämmelser som meddelas* i riksdagsordningen.

I riksdagsordningen meddelas också bestämmelser om jäv.

7 §

Vid omröstning i *kammaren* gäller som riksdagens beslut den mening *som* mer än hälften av de röstande *enas om*, om *inte något* annat *anges* i denna regeringsform eller, *när det gäller* frågor som hör till förfarandet i riksdagen, i huvudbestämmelse i riksdagsordningen. *Bestämmelser om förfarandet vid lika röstetal meddelas* i riksdagsordningen.

Uppföljning och utvärdering

8 §

Varje utskott följer upp och utvärderar riksdagsbeslut inom utskottets ämnesområde.

Offentlighet i kammaren

9 §

Sammanträden i kammaren är offentliga.

Ett sammanträde får dock hållas inom stängda dörrar enligt bestämmelser i riksdagsordningen.

Ledamöternas ställning

6 §

Riksdagsledamot och ersättare får fullgöra uppdrag som ledamot utan *hinder* av tjänsteuppgift eller

10 §

Riksdagsledamöter och ersättare får fullgöra uppdrag som ledamot utan *att hindras* av tjänsteuppgift

annan sådan *förpliktelse* som åligger honom.

7 §

Riksdagsledamot eller ersättare får *icke* lämna sitt uppdrag utan riksdagens medgivande.

När det finns anledning till det, *skall* Valprövningsnämnden självmant pröva om ledamot eller ersättare är behörig enligt 3 kap. 10 §. Den som förklaras obehörig är därmed skild från sitt uppdrag.

Ledamot eller ersättare får i annat fall *än som avses i andra stycket* skiljas från uppdraget endast om han genom brott har visat sig *uppenbarligen* olämplig för uppdraget. Beslut *härom* fattas av domstol.

8 §

Ingen får väcka talan mot den som utövar eller har utövat uppdrag som riksdagsledamot eller beröva honom friheten eller hindra honom att resa inom riket på grund av hans yttranden eller gärningar under utövandet av uppdraget, utan att riksdagen har medgivit det genom beslut om vilket minst fem sjättedelar av de röstande har förenat sig.

*Misstänkes riksdagsledamot för brott i annat fall, skall bestämmelser i lag om gripande, anhållande eller häktning tillämpas endast om han erkänner brottet eller har tagits på bar gärning eller fråga är om brott för vilket *ej* är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år.*

9 §

Under tid *då* riksdagsledamot är

eller annan sådan *skyldighet*.

11 §

En riksdagsledamot eller en ersättare får inte lämna sitt uppdrag utan att riksdagen har medgett det.

När det finns anledning till det, *ska* Valprövningsnämnden självmant pröva om en ledamot eller en ersättare är behörig enligt 3 kap. 4 § *andra stycket*. Den som förklaras obehörig är därmed skild från sitt uppdrag.

En ledamot eller en ersättare får i annat fall skiljas från uppdraget endast om han eller hon genom brott har visat sig uppenbart olämplig för uppdraget. Beslut om detta fattas av domstol.

12 §

Talan får inte väckas mot den som utövar eller har utövat uppdrag som riksdagsledamot på grund av hans eller hennes yttranden eller gärningar under utövandet av uppdraget, utan att riksdagen har medgett det genom ett beslut som minst fem sjättedelar av de röstande har enats om. Utan ett sådant medgivande får en sådan person inte heller berövas friheten eller hindras från att resa inom riket på grund av yttranden eller gärningar under utövandet av uppdraget.

*Misstänks en riksdagsledamot för brott i annat fall, ska bestämmelser i lag om gripande, anhållande eller häktning tillämpas endast om han eller hon erkänner brottet eller har tagits på bar gärning eller om det är fråga om ett brott för vilket *det inte* är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år.*

13 §

Under den tid som en riksdags-

riksdagens talman eller tillhör regeringen utövas hans uppdrag som riksdagsledamot av ersättare. Riksdagen kan i riksdagsordningen föreskriva att ersättare *skall* träda i riksdagsledamots ställe när *denne* är ledig.

Bestämmelserna i 6 § och 8 § första stycket *om skydd för utövandet av uppdrag som riksdagsledamot* gäller även talmannen och hans uppdrag.

För ersättare som utövar uppdrag som riksdagsledamot gäller bestämmelserna om ledamot.

ledamot är riksdagens talman eller tillhör regeringen utövas hans *eller hennes* uppdrag som riksdagsledamot av *en* ersättare. Riksdagen kan i riksdagsordningen föreskriva att *en* ersättare *ska* träda i *en* riksdagsledamots ställe när *han eller hon* är ledig.

Bestämmelserna i 10 § och 12 § första stycket gäller även *för* talmannen och hans *eller hennes* uppdrag.

För *en* ersättare som utövar uppdrag som riksdagsledamot gäller bestämmelserna om ledamot.

5 kap.

1 §

Av 1 kap. 5 § framgår att konungen eller drottning som enligt successionsordningen innehar Sveriges tron är rikets statschef.

2 §

Som statschef får endast den tjänstgöra som är svensk medborgare och har fyllt *aderton* år. Han får *icke* samtidigt vara statsråd eller utöva uppdrag *såsom* talman eller riksdagsledamot.

Statschefen skall samråda med statsministern, innan han reser utrikes.

Som statschef får endast den tjänstgöra som är svensk medborgare och har fyllt *arton* år. Han *eller hon* får *inte* samtidigt vara statsråd eller utöva uppdrag *som* talman eller riksdagsledamot.

1 §

Statschefen *hålles* av statsministern underrättad om rikets angelägenheter. När *så* erfordras sammanträder regeringen i konselj under statschefens ordförandeskap.

3 §

Statschefen *ska hållas* under rättad om rikets angelägenheter av statsministern. När *det* behövs sammanträder regeringen i konselj under statschefens ordförandeskap.

Innan statschefen reser utomlands ska han eller hon samråda med statsministern.

3 §

Är konungen av sjukdom, utrikes resa eller annan orsak hindrad att fullgöra sina uppgifter, inträder enligt gällande tronföljd medlem av konungahuset, som ej är hindrad, för att såsom tillfällig riksföreståndare fullgöra statschefens uppgifter.

4 §

Utslocknar konungahuset, utser riksdagen en riksföreståndare att fullgöra statschefens uppgifter tills vidare. Riksdagen utser samtidigt en vice riksföreståndare.

Detsamma gäller, om konungen dör eller avgår och tronföljaren ännu ej har fyllt aderton år.

5 §

Har konungen under sex månader utan avbrott varit hindrad att fullgöra sina uppgifter eller underlåtit att fullgöra dem, skall regeringen anmäla det till riksdagen. Riksdagen bestämmer, om konungen skall anses ha avgått.

6 §

Riksdagen kan utse någon att efter regeringens förordnande tjänstgöra som tillfällig riksföreståndare när ingen med behörighet enligt 3 eller 4 § kan tjänstgöra.

Talmannen eller, vid förfall för honom, vice talman tjänstgör efter regeringens förordnande som tillfällig riksföreståndare, när ingen annan behörig kan tjänstgöra.

7 §

Konungen kan ej åtalas för sina gärningar. Riksföreståndare kan ej åtalas för sina gärningar som statschef.

4 §

Om konungen eller drottning som är statschef är förhindrad att fullgöra sina uppgifter, inträder enligt gällande tronföljd medlem av konungahuset, som inte är förhindrad, för att som tillfällig riksföreståndare fullgöra statschefens uppgifter.

5 §

Om konungahuset utslocknar väljer riksdagen en riksföreståndare som ska fullgöra statschefens uppgifter tills vidare. Riksdagen väljer samtidigt en vice riksföreståndare.

Detsamma gäller om konungen eller drottning som är statschef dör eller avgår och tronföljaren ännu inte har fyllt arton år.

6 §

Om konungen eller drottning som är statschef under en sammanhängande tid av sex månader inte har fullgjort eller kunnat fullgöra sina uppgifter, ska regeringen anmäla det till riksdagen. Riksdagen beslutar om konungen eller drottningen ska anses ha avgått.

7 §

Riksdagen kan välja någon att efter regeringens förordnande tjänstgöra som tillfällig riksföreståndare när ingen med behörighet enligt 4 eller 5 § kan tjänstgöra.

Talmannen eller, om han eller hon har förhinder, vice talman tjänstgör efter regeringens förordnande som tillfällig riksföreståndare, när ingen annan behörig kan tjänstgöra.

8 §

Konungen eller drottning som är statschef kan inte åtalas för sina gärningar. En riksföreståndare kan inte åtalas för sina gärningar som

statschef.

6 kap.

Regeringens sammansättning

1 §

Regeringen består av statsministern och övriga statsråd.

Statsministern utses *i den ord-* Statsministern utses *enligt*
ning som angives i 2–4 §§. Stats- *bestämmelserna i 4–6 §§.* Stats-
ministern tillsätter övriga statsråd. ministern tillsätter övriga statsråd.

9 §

Endast den får vara statsråd som är svensk medborgare sedan minst tio år.

Statsråd får *icke* utöva *allmän eller enskild tjänst.* Han får *ej* heller inneha uppdrag eller utöva verksamhet som kan rubba förtroendet för honom.

2 §

Statsråden ska vara svenska medborgare.

Ett statsråd får inte inneha någon anställning. Han eller hon får inte heller inneha något uppdrag eller utöva någon verksamhet som kan rubba förtroendet för honom eller henne.

Statsministeromröstning efter val

3 §

En nyvald riksdag ska senast två veckor efter det att den samlats genom omröstning pröva frågan om statsministern har tillräckligt stöd i riksdagen. Om mer än hälften av riksdagens ledamöter röstar nej, ska statsministern entledigas.

Omröstningen ska inte hållas om statsministern redan har entledigats.

Regeringsbildningen

2 §

När statsminister *skall* utses, kallar talmannen företrädare för varje partigrupp inom riksdagen till samråd. Talmannen överlägger med vice talmännen och *avgiver* sedan förslag till riksdagen.

Riksdagen *skall* senast på *fjärde*

4 §

När *en* statsminister *ska* utses, kallar talmannen företrädare för varje partigrupp inom riksdagen till samråd. Talmannen överlägger med vice talmännen och *lämnar* sedan förslag till riksdagen.

Riksdagen *ska* inom *fyra dagar,*

dagen härefter, utan beredning i utskott, pröva förslaget genom omröstning. *Röstar* mer än hälften av riksdagens ledamöter mot förslaget, är det förkastat. I annat fall är det godkänt.

3 §

Förkastar riksdagen talmannens förslag, *förfares på nytt* enligt 2 §. Har riksdagen fyra gånger förkastat talmannens förslag, *skall* förfarandet *för utseende av statsminister* avbrytas och *återupptagas* först sedan val till riksdagen har hållits. Om *ej* ordinarie val ändå *skall* hållas inom tre månader, *skall* extra val *förrättas* inom samma tid.

4 §

När riksdagen har godkänt förslag om ny statsminister, *anmäler denne* så snart det kan ske *de av honom utsedda* statsråden för riksdagen. Därefter äger regerings-skifte rum vid en särskild konselj inför statschefen eller, *vid förfall för denne*, inför talmannen. Talmannen kallas *alltid* till konseljen.

Talmannen utfärdar förordnande vägnar.

5 §

Förklarar riksdagen att statsministern eller annat statsråd *icke åtnjuter* riksdagens förtroende, *skall* talmannen entlediga statsrådet. *Kan* regeringen *förordna* om extra val till riksdagen, *skall dock beslut om entledigande ej meddelas om regeringen* inom en vecka från misstroendeförklaringen *förordnar om extra val*.

utan beredning i utskott, pröva förslaget genom omröstning. *Om* mer än hälften av riksdagens ledamöter *röstar* mot förslaget, är det förkastat. I annat fall är det godkänt.

5 §

Förkastar riksdagen talmannens förslag, *ska förfarandet* enligt 4 § *upprepas*. Har riksdagen fyra gånger förkastat talmannens förslag, *ska* förfarandet avbrytas och *återupptas* först sedan val till riksdagen har hållits. Om *inte* ordinarie val ändå *ska* hållas inom tre månader, *ska* extra val *hållas* inom samma tid.

6 §

När riksdagen har godkänt *ett* förslag om ny statsminister, *ska han eller hon* så snart det kan ske *anmäla* de övriga statsråden för riksdagen. Därefter äger regerings-skifte rum vid en särskild konselj inför statschefen eller, *om statschefen har förhinder*, inför talmannen. Talmannen *ska alltid* kallas till konseljen.

för statsministern på riksdagens

Entledigande av statsministern eller annat statsråd

7 §

Förklarar riksdagen att statsministern eller *något* annat statsråd *inte har* riksdagens förtroende, *ska* talmannen entlediga statsrådet. *Om* regeringen *kan besluta* om extra val till riksdagen *och gör det* inom en vecka från misstroendeförklaringen, *ska något entledigande dock inte ske*.

I 3 § finns bestämmelser om entledigande av statsministern

med anledning av en statsministeromröstning efter val.

6 §

Statsråd *skall* entledigas om han begär det, statsministern av talmannen och annat statsråd av statsministern. Statsministern får även i *annat* fall entlediga *annat* statsråd.

7 §

Om statsministern entledigas eller dör, *skall* talmannen entlediga övriga statsråd.

8 §

Ett statsråd *ska* entledigas om han *eller hon* begär det, statsministern av talmannen och *ett* annat statsråd av statsministern. Statsministern får även i *andra* fall entlediga statsråd.

9 §

Om statsministern entledigas eller dör, *ska* talmannen entlediga *de* övriga statsråden.

Ställföreträdare statsministern

för

7 kap. 8 §

Statsministern kan *utse ett av* de övriga statsråden att i egenskap av ställföreträdare vid *förfall* för statsministern fullgöra hans uppgifter. Har *statsministern ej utsett* ställföreträdare eller har också *denne förfall*, *övertages* statsministerns uppgifter i stället av *det* av de tjänstgörande statsråden som har varit statsråd längst tid. Om två eller flera har varit statsråd lika länge, har den äldste av dem företräde.

10 §

Statsministern kan *bland* de övriga statsråden *utse någon* att i egenskap av ställföreträdare vid *förhinder* för statsministern fullgöra hans *eller hennes* uppgifter. Har *någon* ställföreträdare *inte utsetts* eller har också *ställföreträdaren förhinder*, *fullgörs* statsministerns uppgifter i stället av *den* av de tjänstgörande statsråden som har varit statsråd längst tid. Om två eller flera har varit statsråd lika länge, har den äldste av dem företräde.

Övergångsregering

8 §

Har regeringens samtliga ledamöter entledigats, uppehåller de sina befattningar till dess ny regering har tillträtt. Har annat statsråd än statsministern entledigats på egen begäran, uppehåller han sin befattning till dess efterträdare har tillträtt, om statsministern begär det.

11 §

Har regeringens samtliga ledamöter entledigats, uppehåller de sina befattningar till dess *en* ny regering har tillträtt. Har ett annat statsråd än statsministern entledigats på egen begäran, uppehåller han *eller hon* sin befattning till dess *en* efterträdare har tillträtt, om statsministern begär det.

Förhinder för talmannen**10 §**

Vid förfall för talmannen övertager vice talman de uppgifter som enligt detta kapitel ankommer på talmannen.

12 §

Om talmannen har förhinder övertar en vice talman de uppgifter som talmannen har enligt detta kapitel.

7 kap.**Regeringskansliet och dess uppgifter****1 §**

För beredning av regeringsärenden skall finnas ett regeringskansli. I detta ingår departement för skilda verksamhetsgrenar. Regeringen fördelar ärendena mellan departementen. Statsministern utser bland statsråden chefer för departementen.

För att bereda regeringsärenden och för att biträda regeringen och statsråden i deras verksamhet i övrigt ska det finnas ett regeringskansli. I detta ingår departement för olika verksamhetsgrenar. Regeringen fördelar ärendena mellan departementen. Statsministern utser bland statsråden chefer för departementen.

Ärendenas beredning**2 §**

Vid beredningen av regeringsärenden skall behövliga upplysningar och yttranden inhämtas från berörda myndigheter. I den omfattning som behövs skall tillfälle lämnas sammanslutningar och enskilda att yttra sig.

Vid beredningen av regeringsärenden ska behövliga upplysningar och yttranden inhämtas från berörda myndigheter. Upplysningar och yttranden ska också i den omfattning som behövs inhämtas från kommuner. Även sammanslutningar och enskilda ska i den omfattning som behövs ges möjlighet att yttra sig.

Ärendenas avgörande

3 §

Regeringsärenden avgörs av regeringen vid regeringssammanträde. *Regeringsärenden som gäller verkställighet inom försvarsmakten av författningar eller särskilda regeringsbeslut kan dock, i den omfattning som anges i lag, under statsministerns överinseende avgöras av chefen för det departement till vilket ärendena hör.*

Regeringsärenden avgörs av regeringen vid regeringssammanträde.

Regeringsärenden som gäller verkställighet inom försvarsmakten av författningar eller särskilda regeringsbeslut kan dock, i den omfattning som anges i lag, under statsministerns överinseende avgöras av chefen för det departement som ärendena hör till.

4 §

Statsministern kallar övriga statsråd till regeringssammanträde och är ordförande vid sammanträdet. Minst fem statsråd *skall* delta i regeringssammanträde.

Statsministern kallar övriga statsråd till regeringssammanträde och är ordförande vid sammanträdet. Minst fem statsråd *ska* delta i regeringssammanträdet.

5 §

Departementschef är vid regeringssammanträde föredragande i ärende som hör till hans departement. Statsministern kan dock förordna att ärende eller grupp av ärenden, som hör till visst departement, skall föredragas av annat statsråd än departementschefen.

Vid ett regeringssammanträde *är departementschefen föredragande i de ärenden som hör till hans eller hennes departement. Statsministern kan dock förordna att ett ärende eller en grupp av ärenden, som hör till ett visst departement, ska föredras av ett annat statsråd än departementschefen.*

Protokoll och skiljaktig mening

6 §

Vid *regeringssammanträde* föres protokoll. *Skiljaktig mening skall* antecknas i protokollet.

Vid *regeringssammanträden* *ska* protokoll *föras. Skiljaktiga meningar ska* antecknas i protokollet.

7 §

Författningar, förslag till riksdagen och andra *expeditioner av regeringens* beslut *skall* för att *bliva* gällande skrivas under av statsministern eller annat statsråd på regeringens vägnar. Regeringen kan dock genom förordning föreskriva att tjänsteman i särskilda fall *får* skriva under *expedition*.

Författningar, förslag till riksdagen och andra beslut *som ska expedieras* ska för att *bli* gällande skrivas under av statsministern eller ett annat statsråd på regeringens vägnar. Regeringen kan dock genom förordning föreskriva att *en* tjänsteman i särskilda fall *ska få* skriva under *beslut som ska expedieras*.

8 kap. Lagar och andra föreskrifter

1 § Föreskrifter meddelas av riksdagen genom lag och av regeringen genom förordning. Föreskrifter kan också, efter bemyndigande av riksdagen eller regeringen, meddelas av andra myndigheter än regeringen och av kommuner.

Ett bemyndigande att meddela föreskrifter ska alltid ges i lag eller förordning.

Föreskrifter som meddelas genom lag

2 § Föreskrifter ska meddelas genom lag om de avser

1. enskildas personliga ställning och deras personliga och ekonomiska förhållanden inbördes,
2. förhållandet mellan enskilda och det allmänna under förutsättning att föreskrifterna gäller skyldigheter för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden,
3. grunderna för kommunernas organisation och verksamhetsformer och för den kommunala beskattningen samt kommunernas befogenheter i övrigt och deras åligganden,
4. trossamfund och grunderna för Svenska kyrkan som trossamfund,
5. rådgivande folkomröstning i hela riket och förfarandet vid folkomröstning i en grundlagsfråga, eller
6. val till Europaparlamentet.

Även av andra bestämmelser i denna regeringsform och av annan grundlag följer att föreskrifter av visst innehåll ska meddelas genom lag.

Föreskrifter som meddelas av regeringen

3 § Riksdagen kan bemyndiga regeringen att meddela föreskrifter enligt 2 § första stycket 2 och 3. Föreskrifterna får dock inte avse

1. annan rättsverkan av brott än böter,
2. skatt, utom tull på införsel av varor, eller
3. konkurs eller utsökning.

Riksdagen kan i lag, som innehåller ett bemyndigande enligt första stycket, föreskriva även annan rättsverkan av brott än böter för över-

trädelse av en föreskrift som meddelas av regeringen med stöd av bemyndigandet.

4 § Riksdagen kan bemyndiga regeringen att meddela föreskrifter enligt 2 § första stycket 1–3 om anstånd med att fullgöra förpliktelser.

5 § Riksdagen kan i en lag bemyndiga regeringen att meddela föreskrifter om

1. när lagen ska träda i kraft,
2. när delar av lagen ska börja eller upphöra att tillämpas, eller
3. tillämpning av lagen i förhållande till ett annat land eller en mellanfolklig organisation.

6 § Föreskrifter som regeringen meddelat med stöd av ett bemyndigande enligt denna regeringsform ska underställas riksdagen för prövning om riksdagen bestämmer det.

7 § Regeringen får utöver vad som följer av 3–5 §§ meddela

1. föreskrifter om verkställighet av lag, och
2. föreskrifter som inte enligt grundlag ska meddelas av riksdagen.

Regeringens föreskrifter enligt första stycket får inte avse riksdagen eller dess myndigheter. Regeringen får inte heller med stöd av bestämmelsen i första stycket 2 meddela föreskrifter som avser den kommunala beskattningen.

8 § Att regeringen får meddela föreskrifter i ett visst ämne hindrar inte att riksdagen meddelar föreskrifter i samma ämne.

Föreskrifter som meddelas av andra än riksdagen och regeringen

9 § Riksdagen kan bemyndiga en kommun att meddela föreskrifter enligt 2 § första stycket 2 om föreskrifterna avser

1. avgifter, eller
2. skatt som syftar till att reglera trafikförhållanden i kommunen.

10 § Om riksdagen enligt detta kapitel bemyndigar regeringen att meddela föreskrifter i ett visst ämne, kan riksdagen också medge att regeringen bemyndigar en förvaltningsmyndighet eller en kommun att meddela föreskrifter i ämnet.

11 § Regeringen får bemyndiga en myndighet under regeringen eller någon av riksdagens myndigheter att meddela föreskrifter enligt 7 §. Ett bemyndigande till riksdagens myndigheter får dock inte avse förhållanden inom riksdagen eller dess myndigheter.

12 § Föreskrifter som en myndighet under regeringen meddelat med stöd av ett bemyndigande enligt 10 eller 11 § ska underställas regeringen för prövning om regeringen bestämmer det.

13 § Riksdagen kan genom lag uppdra åt Riksbanken att meddela föreskrifter inom dess ansvarsområde enligt 9 kap. och i fråga om dess uppgift att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende.

Riksdagen kan bemyndiga riksdagens myndigheter att meddela föreskrifter som avser förhållanden inom riksdagen eller dess myndigheter.

Stiftande av grundlag och riksdagsordningen

14 § Grundlag stiftas genom två likalydande beslut. Genom det första beslutet antas grundlagsförslaget som vilande. Det andra beslutet får inte fattas tidigare än att det efter det första beslutet har hållits val till riksdagen i hela riket och den nyvalda riksdagen har samlats. Det ska dessutom gå minst nio månader mellan den tidpunkt då ärendet första gången anmälades i riksdagens kammare och valet, om inte konstitutionsutskottet beslutar om undantag. Ett sådant beslut ska fattas senast vid ärendets beredning och minst fem sjättedelar av ledamöterna måste rösta för beslutet.

15 § Riksdagen får inte såsom vilande anta ett förslag om stiftande av grundlag som är oförenligt med ett annat vilande grundlagsförslag, utan att samtidigt avslå det först antagna förslaget.

16 § Folkomröstning om ett vilande grundlagsförslag ska hållas, om det yrkas av minst en tiondel av riksdagens ledamöter och minst en tredjedel av ledamöterna röstar för yrkandet. Ett sådant yrkande ska framställas inom femton dagar från det att riksdagen antog grundlagsförslaget som vilande. Yrkandet ska inte beredas i utskott.

Folkomröstningen ska hållas samtidigt med det val till riksdagen som avses i 14 §. Vid omröstningen får de som har rösträtt vid valet förklara om de godtar det vilande grundlagsförslaget eller inte. Förslaget är förkastat, om de som röstat mot förslaget är fler än de som röstat för förslaget och de som röstat mot till antalet är fler än hälften av dem som har avgett godkända röster vid riksdagsvalet. I annat fall tar riksdagen upp förslaget till slutlig prövning.

17 § Riksdagsordningen stiftas på det sätt som anges i 14 § första–tredje meningarna och 15 §. Den kan också stiftas genom endast ett beslut, om minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter röstar för beslutet.

Tilläggsbestämmelser i riksdagsordningen meddelas dock i samma ordning som lag i allmänhet.

Första stycket tillämpas också vid stiftande av sådan lag som avses i 2 § första stycket 4.

Ändring och upphävande av lag

18 § En lag får inte ändras eller upphävas på annat sätt än genom lag.

I fråga om ändring eller upphävande av grundlag eller riksdagsordningen tillämpas 14–17 §§. Vid ändring eller upphävande av sådan lag som avses i 2 § första stycket 4 tillämpas 17 § första stycket.

Utfärdande och kungörande av föreskrifter

19 § En beslutad lag ska utfärdas av regeringen så snart som möjligt. En lag med sådana föreskrifter om riksdagen eller dess myndigheter som inte ska tas in i grundlag eller riksdagsordningen kan dock utfärdas av riksdagen.

Lagar ska kungöras så snart som möjligt. Detsamma gäller förordningar, om inte annat anges i lag.

Lagrådet

20 § För att lämna yttranden över lagförslag ska det finnas ett lagråd, där det ingår domare eller, vid behov, tidigare domare i Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen. Närmare bestämmelser om Lagrådets sammansättning och tjänstgöring meddelas i lag.

21 § Yttrande från Lagrådet inhämtas av regeringen eller, enligt vad som närmare anges i riksdagsordningen, av ett riksdagsutskott.

Ett yttrande ska inhämtas innan riksdagen beslutar

1. grundlag om tryckfriheten eller om motsvarande frihet att yttra sig i ljudradio, television och vissa liknande överföringar, offentliga uppspelningar ur en databas samt tekniska upptagningar,
2. lag om begränsning av rätten att ta del av allmänna handlingar,
3. lag som avses i 2 kap. 14–16 §§, 20 § eller 25 §,
4. lag om behandling av personuppgifter som är helt eller delvis automatiserad,
5. lag om kommunal beskattning eller lag som innebär åligganden för kommunerna,
6. lag som avses i 2 § första stycket 1 eller 2 eller lag som avses i 11 eller 12 kap., eller
7. lag som ändrar eller upphäver en lag enligt 1–6.

Bestämmelserna i andra stycket gäller dock inte, om Lagrådets granskning skulle sakna betydelse på grund av frågans beskaffenhet eller skulle fördröja lagstiftningsfrågans behandling så att avsevärt men uppkommer. Föreslår regeringen att riksdagen ska meddela lag i något av de ämnen som avses i andra stycket och har Lagrådets yttrande dessförinnan inte inhämtats, ska regeringen samtidigt redovisa skälen för detta för riksdagen. Att Lagrådet inte har hörts över ett lagförslag utgör aldrig hinder mot att lagen tillämpas.

22 § Lagrådets granskning ska avse

1. hur förslaget förhåller sig till grundlagarna och rättsordningen i övrigt,
2. hur förslagets föreskrifter förhåller sig till varandra,
3. hur förslaget förhåller sig till rättssäkerhetens krav,
4. om förslaget är utformat så att lagen kan antas tillgodose de syften som har angetts, och
5. vilka problem som kan uppstå vid tillämpningen.

9 kap. Finansmakten**Beslut om statens inkomster och utgifter**

1 § Riksdagen beslutar om skatter och avgifter till staten samt om statens budget.

Förslag till budget

2 § Regeringen lämnar en budgetproposition till riksdagen.

Beslut om budget

3 § Riksdagen beslutar om budget för det följande budgetåret eller, om det finns särskilda skäl, för en annan budgetperiod. Riksdagen beslutar därvid om en beräkning av statens inkomster och om anslag för bestämda ändamål.

Riksdagen kan besluta att ett särskilt anslag ska utgå för en annan tid än budgetperioden.

Riksdagen kan besluta att statens inkomster får tas i anspråk för bestämda ändamål på annat sätt än genom beslut om anslag.

4 § Under budgetperioden kan riksdagen besluta om en ny beräkning av statens inkomster och om nya eller ändrade anslag.

5 § Om riksdagen inte har beslutat om en budget före budgetperiodens början, beslutar riksdagen i den omfattning som behövs om anslag för tiden till dess en budget har beslutats. Riksdagen kan uppdra åt finansutskottet att fatta ett sådant beslut på riksdagens vägnar.

Om riksdagen inte har beslutat om anslag enligt första stycket för ett visst ändamål, ska den senaste budgeten, med de ändringar som följer av andra beslut av riksdagen, gälla till dess anslag beslutats.

Riktlinjebeslut

6 § Riksdagen kan besluta om riktlinjer för statens verksamhet även för tid efter den följande budgetperioden.

Användning av anslag och inkomster

7 § Anslag och inkomster får inte användas på annat sätt än vad riksdagen har bestämt.

Statens tillgångar och åtaganden

8 § Regeringen förvaltar och förfogar över statens tillgångar, om de inte avser riksdagens myndigheter eller i lag har avsatts till särskild förvaltning.

Regeringen får inte utan att riksdagen har medgett det ta upp lån eller göra andra ekonomiska åtaganden för staten.

9 § Riksdagen beslutar om grunder för förvaltningen av och förfogandet över statens tillgångar. Riksdagen kan också besluta att en åtgärd av ett visst slag inte får vidtas utan att riksdagen har medgett det.

Årsredovisning för staten

10 § Regeringen lämnar efter budgetperiodens slut en årsredovisning för staten till riksdagen.

Ytterligare bestämmelser om budgeten

11 § Ytterligare bestämmelser om riksdagens och regeringens befogenheter och skyldigheter i fråga om budgeten meddelas i riksdagsordningen eller särskild lag.

Valutapolitiken

12 § Regeringen har ansvaret för övergripande valutapolitiska frågor. Övriga bestämmelser om valutapolitiken meddelas i lag.

Riksbanken

13 § Riksbanken är rikets centralbank och en myndighet under riksdagen. Riksbanken har ansvaret för penningpolitiken. Ingen myndighet får bestämma hur Riksbanken ska besluta i frågor som rör penningpolitik.

Riksbanken har elva fullmäktige, som väljs av riksdagen. Riksbanken leds av en direktion, som utses av fullmäktige.

Riksdagen prövar om ledamöterna i fullmäktige och direktionen ska beviljas ansvarsfrihet. Om riksdagen vägrar en fullmäktig ansvarsfrihet är han eller hon därmed skild från sitt uppdrag. Fullmäktige får skilja en ledamot av direktionen från anställningen endast om ledamoten inte längre uppfyller de krav som ställs för att han eller hon ska kunna utföra

sina uppgifter eller om han eller hon gjort sig skyldig till allvarlig försummelse.

Bestämmelser om val av fullmäktige och om Riksbankens ledning och verksamhet meddelas i lag.

14 § Endast Riksbanken har rätt att ge ut sedlar och mynt. Bestämmelser om penning- och betalningsväsendet meddelas i övrigt genom lag.

10 kap. Internationella förhållanden

Regeringens behörighet att ingå internationella överenskommelser

1 § Överenskommelser med andra stater eller med mellanfolkliga organisationer ingås av regeringen.

2 § Regeringen får ge en förvaltningsmyndighet i uppdrag att ingå en internationell överenskommelse i en fråga där överenskommelsen inte kräver riksdagens eller Utrikesnämndens medverkan.

Riksdagens godkännande av internationella överenskommelser

3 § Riksdagens godkännande krävs innan regeringen ingår en för riket bindande internationell överenskommelse som

1. förutsätter att en lag ändras eller upphävs eller att en ny lag stiftas, eller

2. i övrigt gäller ett ämne som riksdagen ska besluta om.

Om det riksdagsbeslut som avses i första stycket 1 eller 2 ska fattas enligt en särskild ordning, ska denna följas även vid riksdagens godkännande av överenskommelsen.

Även i andra fall krävs riksdagens godkännande innan regeringen ingår en för riket bindande internationell överenskommelse, om överenskommelsen är av större vikt. Regeringen kan dock avstå från att inhämta riksdagens godkännande, om rikets intresse kräver det. Regeringen ska då i stället överlägga med Utrikesnämnden innan överenskommelsen ingås.

4 § En överenskommelse som avses i 3 § och som ingås inom ramen för samarbetet i Europeiska unionen kan godkännas av riksdagen, även om överenskommelsen inte finns i slutligt skick.

Andra internationella förpliktelser samt uppsägning

5 § Bestämmelserna i 1–4 §§ tillämpas även på andra former av internationella förpliktelser för riket än överenskommelser samt på uppsägning av internationella överenskommelser eller förpliktelser.

Överlåtelse av beslutanderätt inom EU-samarbetet

6 § Inom ramen för samarbetet i Europeiska unionen kan riksdagen överlåta beslutanderätt som inte rör principerna för statsskicket. Sådan överlåtelse förutsätter att fri- och rättighetsskyddet inom det samarbetsområde till vilket överlåtelsen sker motsvarar det som ges i denna regeringsform och i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Riksdagen kan besluta om sådan överlåtelse, om minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter röstar för det. Riksdagens beslut kan också fattas i den ordning som gäller för stiftande av grundlag. Överlåtelse kan beslutas först efter riksdagens godkännande av överenskommelse enligt 3 §.

Överlåtelse av beslutanderätt utanför EU-samarbetet

7 § I andra fall än de som avses i 6 § kan beslutanderätt som direkt grundar sig på denna regeringsform och som avser meddelande av föreskrifter, användningen av statens tillgångar, rättskipnings- eller förvaltningsuppgifter eller ingående eller uppsägning av internationella överenskommelser eller förpliktelser, i begränsad omfattning överlåtas till en mellanfolklig organisation för fredligt samarbete, till vilken riket är eller ska bli anslutet, eller till en mellanfolklig domstol.

Beslutanderätt som avser frågor om stiftande, ändring eller upphävande av grundlag, riksdagsordningen eller lag om val till riksdagen eller frågor om begränsning av någon av de fri- och rättigheter som avses i 2 kap. får inte överlåtas enligt första stycket.

Riksdagen fattar beslut om överlåtelse i den ordning som anges i 6 § andra stycket.

8 § Rättskipnings- eller förvaltningsuppgifter som inte direkt grundar sig på denna regeringsform kan, i andra fall än de som avses i 6 §, genom beslut av riksdagen överlåtas till en annan stat, till en mellanfolklig organisation eller till en utländsk eller internationell inrättning eller samfällighet. Riksdagen får i lag bemyndiga regeringen eller någon annan myndighet att i särskilda fall besluta om en sådan överlåtelse.

Innefattar uppgiften myndighetsutövning, fattar riksdagen beslut om överlåtelse eller bemyndigande i den ordning som anges i 6 § andra stycket.

Framtida ändringar i internationella överenskommelser

9 § Föreskrivs i lag att en internationell överenskommelse ska gälla som svensk rätt, får riksdagen besluta att även en framtida, för riket bindande ändring i överenskommelsen ska gälla som svensk rätt. Ett sådant beslut får endast avse framtida ändringar av begränsad omfattning. Beslutet fattas i den ordning som anges i 6 § andra stycket.

Riksdagens rätt till information och samråd om EU-samarbetet

10 § Regeringen ska fortlöpande informera riksdagen och samråda med organ som utses av riksdagen om vad som sker inom ramen för samarbetet i Europeiska unionen. Närmare bestämmelser om informations- och samrådsskyldigheten meddelas i riksdagsordningen.

Utrikesnämnden

11 § Regeringen ska fortlöpande hålla Utrikesnämnden underrättad om de utrikespolitiska förhållanden som kan få betydelse för riket och överlägga med nämnden om dessa så ofta som det behövs. I alla utrikesärenden av större vikt ska regeringen före avgörandet överlägga med nämnden, om det kan ske.

12 § Utrikesnämnden består av talmannen samt nio andra ledamöter, som riksdagen väljer inom sig. Närmare bestämmelser om Utrikesnämndens sammansättning meddelas i riksdagsordningen.

Utrikesnämnden sammanträder på kallelse av regeringen. Regeringen är skyldig att sammankalla nämnden om minst fyra av nämndens ledamöter begär överläggning i en viss fråga. Ordförande vid sammanträde med nämnden är statschefen eller, om han eller hon har förhinder, statsministern.

Ledamot av Utrikesnämnden och den som i övrigt är knuten till nämnden ska visa varsamhet i fråga om meddelanden till andra om vad han eller hon har fått kännedom om i denna egenskap. Ordföranden kan besluta om ovillkorlig tystnadsplikt.

Statliga myndigheters underrättelseskyldighet

13 § Chefen för det departement som har hand om utrikesärendena ska hållas underrättad, när en fråga som är av betydelse för förhållandet till en annan stat eller till en mellanfolklig organisation uppkommer hos en statlig myndighet.

Mellanfolkliga brottmålsdomstolar

14 § Bestämmelserna i 2 kap. 7 §, 4 kap. 12 §, 5 kap. 8 §, 11 kap. 8 § och 13 kap. 3 § utgör inte hinder mot att Sverige uppfyller sina åtaganden med anledning av Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen eller i förhållande till andra mellanfolkliga brottmålsdomstolar.

11 kap. Rättskipningen

Domstolarna

1 § Högsta domstolen, hovrätterna och tingsrätterna är allmänna domstolar. Högsta förvaltningsdomstolen, kammarrätterna och förvaltningsrätterna är allmänna förvaltningsdomstolar. Rätten att få ett mål prövat av Högsta domstolen, Högsta förvaltningsdomstolen, hovrätt eller kammarrätt kan begränsas genom lag.

Andra domstolar inrättas med stöd av lag. I 2 kap. 11 § första stycket finns bestämmelser om förbud mot inrättande av domstolar i vissa fall.

I Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen får endast den som är eller har varit ordinarie domare i någon av domstolarna tjänstgöra som ledamot. Vid övriga domstolar ska det finnas ordinarie domare. Undantag härifrån får dock göras i lag i fråga om domstolar som har inrättats för handläggningen av en viss bestämd grupp eller vissa bestämda grupper av mål.

2 § Bestämmelser om domstolarnas rättskipningsuppgifter, om huvudragen i deras organisation och om rättegången, i andra hänseenden än som berörs i denna regeringsform, meddelas i lag.

Rättskipningens självständighet

3 § Ingen myndighet, inte heller riksdagen, får bestämma hur en domstol ska döma i det enskilda fallet eller hur en domstol i övrigt ska tillämpa en rättsregel i ett särskilt fall. Ingen annan myndighet får heller bestämma hur dömande uppgifter ska fördelas mellan enskilda domare.

4 § Rättskipningsuppgifter får inte fullgöras av riksdagen i vidare mån än vad som följer av grundlag eller riksdagsordningen.

5 § Rättstvister mellan enskilda får inte utan stöd av lag avgöras av andra myndigheter än domstolar.

Utnämningen av ordinarie domare

6 § Ordinarie domare utnämns av regeringen.

Vid utnämningen ska avseende fästas endast vid sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet.

Bestämmelser om grunderna för förfarandet vid utnämningen av ordinarie domare meddelas i lag.

Ordinarie domares rättsställning

7 § Den som har utnämnts till ordinarie domare får skiljas från anställningen endast om

1. han eller hon genom brott eller grovt eller upprepat åsidosättande av skyldigheterna i anställningen har visat sig uppenbart olämplig att inneha anställningen, eller

2. han eller hon har uppnått gällande pensionsålder eller enligt lag är skyldig att avgå på grund av varaktig förlust av arbetsförmågan.

Om det krävs av organisatoriska skäl, får den som har utnämnts till ordinarie domare förflyttas till en annan jämställd domaranställning.

8 § Åtal för brott i utövningen av en anställning som ledamot av Högsta domstolen eller Högsta förvaltningsdomstolen väcks i Högsta domstolen.

Högsta förvaltningsdomstolen prövar om en ledamot av Högsta domstolen ska skiljas eller avstängas från sin anställning eller vara skyldig att genomgå en läkarundersökning. Om en sådan talan avser en ledamot av Högsta förvaltningsdomstolen, prövas den av Högsta domstolen.

Talan enligt första och andra styckena väcks av riksdagens ombudsman eller justitiekanslern.

9 § Har en ordinarie domare skilts från anställningen genom beslut av en annan myndighet än en domstol, ska han eller hon kunna begära att beslutet prövas av domstol. Vid en sådan prövning ska ordinarie domare ingå i domstolen. Detta gäller också beslut varigenom en ordinarie domare har avstängts från utövning av sin anställning, ålagts att genomgå en läkarundersökning eller meddelats en disciplinpåföljd.

10 § Grundläggande bestämmelser om ordinarie domares rättsställning i övrigt meddelas i lag.

Krav på medborgarskap

11 § Ordinarie domare ska vara svenska medborgare. I övrigt får krav på svenskt medborgarskap för behörighet att utöva rättskipningsuppgifter uppställas endast i lag eller enligt förutsättningar som anges i lag.

Andra anställda vid domstolarna

12 § För andra anställda vid domstolarna än de ordinarie domarna tillämpas 12 kap. 5–7 §§.

Resning och återställande av försutten tid

13 § Resning i ett avgjort ärende samt återställande av försutten tid beviljas av Högsta förvaltningsdomstolen eller, om det anges i lag, av en lägre förvaltningsdomstol, när det gäller ett ärende för vilket regeringen,

förvaltningsdomstol eller förvaltningsmyndighet är högsta instans. I annat fall beviljas resning och återställande av försutten tid av Högsta domstolen eller, om det anges i lag, av en annan domstol som inte är en förvaltningsdomstol.

Närmare bestämmelser om resning och återställande av försutten tid får meddelas i lag.

Lagprövning

14 § Finner en domstol att en föreskrift står i strid med en bestämmelse i grundlag eller annan överordnad författning får föreskriften inte tillämpas. Detsamma gäller om stadgad ordning i något väsentligt hänseende har åsidosatts vid föreskriftens tillkomst.

Vid prövning enligt första stycket av en lag ska det särskilt beaktas att riksdagen är folkets främsta företrädare och att grundlag går före lag.

12 kap. Förvaltningen

Den statliga förvaltningsorganisationen

1 § Under regeringen lyder Justitiekanslern och andra statliga förvaltningsmyndigheter som inte enligt denna regeringsform eller annan lag är myndigheter under riksdagen.

Förvaltningens självständighet

2 § Ingen myndighet, inte heller riksdagen eller en kommuns beslutande organ, får bestämma hur en förvaltningsmyndighet i ett särskilt fall ska besluta i ett ärende som rör myndighetsutövning mot en enskild eller mot en kommun eller som rör tillämpningen av lag.

3 § Förvaltningsuppgifter får inte fullgöras av riksdagen i vidare mån än vad som följer av grundlag eller riksdagsordningen.

Överlämnande av förvaltningsuppgifter

4 § Förvaltningsuppgifter kan överlämnas åt kommuner.

Förvaltningsuppgifter kan även överlämnas åt andra juridiska personer och enskilda individer. Innefattar uppgiften myndighetsutövning, får ett överlämnande göras endast med stöd av lag.

Särskilda bestämmelser om statligt anställda

5 § Arbetstagare vid förvaltningsmyndigheter som lyder under regeringen anställs av regeringen eller av den myndighet som regeringen bestämmer.

Vid beslut om statliga anställningar ska avseende fästas endast vid sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet.

6 § Riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna ska vara svenska medborgare. Detsamma gäller justitiekanslern. I övrigt får krav på svenskt medborgarskap för behörighet att inneha en anställning eller utöva ett uppdrag hos staten eller en kommun uppställas endast i lag eller enligt förutsättningar som anges i lag.

7 § Grundläggande bestämmelser om statligt anställdas rättsställning i andra hänseenden än de som berörs i denna regeringsform meddelas i lag.

Dispens och nåd

8 § Regeringen får medge undantag från föreskrifter i förordningar eller från bestämmelser som har meddelats med stöd av beslut av regeringen, om inte annat följer av lag eller beslut om utgiftsanslag.

9 § Regeringen får genom nåd efterge eller mildra en brottspåföljd eller en annan sådan rättsverkan av brott samt efterge eller mildra ett annat liknande ingrepp som avser enskildas person eller egendom och som har beslutats av en myndighet.

Om det finns synnerliga skäl, får regeringen besluta att vidare åtgärder för att utreda eller lagföra en brottslig gärning inte ska vidtas.

Lagprövning

10 § Finner ett offentligt organ att en föreskrift står i strid med en bestämmelse i grundlag eller annan överordnad författning får föreskriften inte tillämpas. Detsamma gäller om stadgad ordning i något väsentligt hänseende har åsidosatts vid föreskriftens tillkomst.

Vid prövning enligt första stycket av en lag ska det särskilt beaktas att riksdagen är folkets främsta företrädare och att grundlag går före lag.

13 kap.

Konstitutionsutskottets granskning

1 §

Konstitutionsutskottet *skall* granska statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning. Utskottet har rätt att för detta ändamål utfå protokollen över beslut i regeringsärenden och de handlingar som hör till dessa ärenden. Varje annat utskott och varje riksdagsledamot får hos konstitutionsutskottet skriftligen väcka fråga om statsråds tjänsteutövning eller handläggningen av regeringsärende.

Konstitutionsutskottet *ska* granska statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning. Utskottet har rätt att för granskningen få ut protokollen över beslut i regeringsärenden, handlingar som hör till dessa ärenden samt regeringens övriga handlingar som utskottet finner nödvändiga för sin granskning.

Andra utskott och varje riksdagsledamot får hos konstitutionsutskottet skriftligen väcka frågor om statsrådets tjänsteutövning eller handläggningen av regeringsärenden.

2 §

Det åligger konstitutionsutskottet att när skäl föreligger till det, dock minst en gång om året, meddela riksdagen vad utskottet vid sin granskning har funnit för tjäna uppmärksamhet. Riksdagen kan med anledning därav göra framställning till regeringen.

När det finns skäl till det, dock minst en gång om året, ska konstitutionsutskottet meddela riksdagen vad utskottet vid sin granskning har funnit värt att uppmärksamma. Riksdagen kan med anledning därav göra en framställning till regeringen.

Åtal mot statsråd

3 §

Den som är eller har varit statsråd får fällas till ansvar för brott i utövningen av statsrådstjänsten endast om han därigenom grovt har åsidosatt sin tjänsteplikt. Åtal beslutas av konstitutionsutskottet och prövas av Högsta domstolen.

Den som är eller har varit statsråd får dömas för brott i utövningen av statsrådstjänsten endast om han eller hon genom brottet grovt har åsidosatt sin tjänsteplikt. Åtal beslutas av konstitutionsutskottet och prövas av Högsta domstolen.

Misstroendeförklaring

4 §

Riksdagen kan *avgiva förklaring*, att statsråd *icke åtnjuter* riksdagens förtroende. För *sådan förklaring*, misstroendeförklaring, *fordras* att mer än hälften av riksdagens ledamöter *förenar sig därom*.

Yrkande om misstroendeförklaring upptages till prövning endast om det väckes av minst en tiondel av riksdagens ledamöter. Det upptages icke till prövning under tiden från det att ordinarie val har ägt rum eller beslut om extra val har meddelats till dess den genom valet utsedda riksdagen samlas. Yrkande avseende statsråd som efter att ha entledigats uppehåller sin befattning enligt 6 kap. 8 § får ej i något fall upptagas till prövning.

Yrkande om misstroendeförklaring skall icke beredas i utskott.

Riksdagen kan *förklara* att *ett statsråd inte har riksdagens förtroende. Ett yrkande om en sådan misstroendeförklaring ska väckas av minst en tiondel av riksdagens ledamöter för att tas upp till prövning. För en misstroendeförklaring krävs att mer än hälften av riksdagens ledamöter röstar för den.*

Ett yrkande om misstroendeförklaring tas inte upp till prövning om det väcks under tiden från det att ordinarie val har ägt rum eller beslut om extra val har meddelats till dess den genom valet utsedda riksdagen samlas. Ett yrkande avseende ett statsråd som efter att ha entledigats uppehåller sin befattning enligt 6 kap. 11 § får inte i något fall tas upp till prövning.

Ett yrkande om misstroendeförklaring ska inte beredas i utskott.

Interpellationer och frågor

5 §

Riksdagsledamot får, *enligt bestämmelser i riksdagsordningen*, framställa *interpellation eller fråga* till statsråd i *angelägenhet* som *angår dennes tjänsteutövning*.

En riksdagsledamot får framställa interpellationer och frågor till ett statsråd i angelägenheter som rör statsrådets tjänsteutövning i enlighet med de närmare bestämmelser som meddelas i riksdagsordningen.

Riksdagens ombudsmän

6 §

Riksdagen väljer en eller flera ombudsmän *att* i enlighet med instruktion som riksdagen beslutar utöva tillsyn över tillämpningen i offentlig verksamhet av lagar och andra *författningar*. Ombudsman får föra talan i de fall som *angives* i instruktionen.

Ombudsman får närvara vid domstols eller förvaltningsmyndighets överläggningar och har tillgång till myndighetens protokoll och handlingar. Domstol och förvaltningsmyndighet samt tjänsteman hos staten eller kommun skall tillhandagå ombudsman med de upplysningar och yttranden han begär. Sådan skyldighet åligger även annan, om han står under ombudsmans tillsyn. Allmän åklagare skall på begäran biträda ombudsman.

Närmare bestämmelser om ombudsman finns i riksdagsordningen.

Riksdagen väljer en eller flera ombudsmän (*justitieombudsmän*), som i enlighet med *den* instruktion som riksdagen beslutar *ska* utöva tillsyn över tillämpningen i offentlig verksamhet av lagar och andra *föreskrifter*. En ombudsman får föra talan i de fall som *anges* i instruktionen.

Domstolar och förvaltningsmyndigheter samt anställda hos staten eller kommuner ska lämna de upplysningar och yttranden som en ombudsman begär. Sådan skyldighet har även andra som står under en ombudsmans tillsyn. En ombudsman har rätt att få tillgång till domstolars och förvaltningsmyndigheters protokoll och handlingar. Allmän åklagare ska på begäran biträda en ombudsman.

Närmare bestämmelser om ombudsmännen meddelas i riksdagsordningen och i annan lag.

Riksrevisionen

7 §

Riksrevisionen är en myndighet under riksdagen med uppgift att granska den verksamhet som bedrivs av staten. *Närmare bestämmelser om Riksrevisionen finns i riksdagsordningen och i annan lag. Enligt vad som föreskrivs i sådan lag kan Riksrevisionens granskning avse också annan än statlig verksamhet.*

Riksrevisionen leds av tre riksrevisorer, som väljs av riksdagen. Riksrevisorerna beslutar självständigt, med beaktande av de bestämmelser som finns i lag, vad som ska granskas. De beslutar självständigt och var för sig hur

Riksrevisionen är en myndighet under riksdagen med uppgift att granska den verksamhet som bedrivs av staten. *Bestämmelser om att Riksrevisionens granskning kan avse också annan än statlig verksamhet meddelas i lag.*

granskningen ska bedrivas och om slutsatserna av sin granskning.

Vid myndigheten finns också en styrelse, som utses av riksdagen. Styrelsens uppgift är att följa granskningsverksamheten, lämna de förslag och redogörelser till riksdagen som riksrevisorernas granskningsrapporter och revisionsberättelser ger anledning till samt att besluta om förslag till anslag på statsbudgeten och om årsredovisning för myndigheten.

Riksdagen får skilja en riksrevisor från uppdraget endast om riksrevisorn inte längre uppfyller de krav som gäller för uppdraget eller om riksrevisorn har gjort sig skyldig till allvarlig försummelse.

8 §

Riksrevisionen leds av tre riksrevisorer, som väljs av riksdagen. Riksdagen får skilja en riksrevisor från uppdraget endast om riksrevisorn inte längre uppfyller de krav som gäller för uppdraget eller om riksrevisorn har gjort sig skyldig till allvarlig försummelse.

Riksrevisorerna beslutar självständigt, med beaktande av de bestämmelser som finns i lag, vad som ska granskas. De beslutar självständigt och var för sig hur granskningen ska bedrivas och om slutsatserna av sin granskning.

9 §

Ytterligare bestämmelser om Riksrevisionen meddelas i riksdagsordningen och i annan lag.

14 kap. Kommunerna

1 § Beslutanderätten i kommunerna utövas av valda församlingar.

2 § Kommunerna sköter lokala och regionala angelägenheter av allmänt intresse på den kommunala självstyrelsens grund. Närmare bestämmelser om detta finns i lag. På samma grund sköter kommunerna även de övriga angelägenheter som bestäms i lag.

3 § En inskränkning i den kommunala självstyrelsen bör inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den.

4 § Kommunerna får ta ut skatt för skötseln av sina angelägenheter.

5 § Kommunerna får i lag åläggas att bidra till kostnaden för andra kommuners angelägenheter, om det krävs för att uppnå likvärdiga ekonomiska förutsättningar.

6 § Föreskrifter om grunderna för ändring i rikets indelning i kommuner meddelas i lag.

15 kap.

Inkallande av riksdagen

1 §

Kommer riket i krig eller krigsfara *skall* regeringen eller talmannen kalla riksdagen till sammanträde. Den som utfärdar kallelsen kan besluta att riksdagen *skall* sammanträda *på annan ort* än Stockholm.

Kommer riket i krig eller krigsfara *ska* regeringen eller talmannen kalla riksdagen till sammanträde. Den som utfärdar kallelsen kan besluta att riksdagen *ska* sammanträda *någon annanstans* än i Stockholm.

Krigsdelegationen

2 §

Är riket i krig eller krigsfara, *skall* en inom riksdagen utsedd krigsdelegation träda i riksdagens ställe, om förhållandena kräver det.

Om riket är i krig, meddelas *förordnande* att krigsdelegationen *skall* träda i riksdagens ställe av

Är riket i krig eller krigsfara, *ska* en inom riksdagen utsedd krigsdelegation träda i riksdagens ställe, om förhållandena kräver det.

Om riket är i krig, meddelas *beslut* att krigsdelegationen *ska* träda i riksdagens ställe av Ut-

Utrikesnämndens ledamöter enligt närmare bestämmelser i riksdagsordningen. Innan *förordnande* meddelas *skall* samråd ske med statsministern, om det är möjligt. Hindras nämndens ledamöter av krigsförhållandena att sammanträda, meddelas *förordnandet* av regeringen. Om riket är i krigsfara, meddelas *förordnande som nu sagts* av Utrikesnämndens ledamöter i förening med statsministern. För *förordnande* *fordras* därvid att statsministern och sex av nämndens ledamöter *är ense*.

Krigsdelegationen och regeringen kan i samråd eller var för sig besluta att riksdagen *skall återtaga* sina befogenheter.

Krigsdelegationens sammansättning *bestämmer* i riksdagsordningen.

rikesnämndens ledamöter enligt närmare bestämmelser i riksdagsordningen. Innan *beslut* meddelas *ska* samråd ske med statsministern, om det är möjligt. Hindras nämndens ledamöter av krigsförhållandena att sammanträda, meddelas *beslutet* av regeringen. Om riket är i krigsfara, meddelas *beslutet* av Utrikesnämndens ledamöter i förening med statsministern. För *ett sådant beslut* *krävs* att statsministern och sex av nämndens ledamöter *röstas för det*.

Krigsdelegationen och regeringen kan i samråd eller var för sig besluta att riksdagen *ska återta* sina befogenheter. *Beslutet ska fattas så snart förhållandena medger det*.

Bestämmelser om krigsdelegationens sammansättning meddelas i riksdagsordningen.

3 §

Medan krigsdelegationen är i riksdagens ställe utövar den *de* befogenheter *som annars tillkommer riksdagen*. Den får dock *ej* fatta beslut som avses i 12 § första stycket första *punkten* eller andra eller fjärde stycket.

Krigsdelegationen beslutar själv om formerna för sin verksamhet.

Medan krigsdelegationen är i riksdagens ställe utövar den *riksdagens* befogenheter. Den får dock *inte* fatta beslut som avses i 11 § första stycket första *meningen* eller andra eller fjärde stycket.

Regeringsbildning och regeringens arbetsformer

4 §

Är riket i krig och kan till följd därav *regeringen icke* fullgöra sina uppgifter, kan riksdagen *bestämmer* om bildande av regering och om regeringens arbetsformer.

Är riket i krig och kan *regeringen* till följd av detta *inte* fullgöra sina uppgifter, kan riksdagen *besluta* om bildande av regering och om regeringens arbetsformer.

Regeringens befogenheter

5 §

Är riket i krig och kan *till följd därav* varken riksdagen eller krigsdelegationen fullgöra sina uppgifter, *skall* regeringen *handha* dessa i den *mån den finner det behövt* för att skydda riket och slutföra kriget.

Regeringen får *ej på grund* av första stycket stifta, ändra eller upphäva grundlag, riksdagsordningen eller lag om val till riksdagen.

Är riket i krig och kan varken riksdagen eller krigsdelegationen *till följd av detta* fullgöra sina uppgifter, *ska* regeringen *fullgöra* dessa i den *utsträckning det behövs* för att skydda riket och slutföra kriget.

Regeringen får *inte med stöd* av första stycket stifta, ändra eller upphäva grundlag, riksdagsordningen eller lag om val till riksdagen.

6 §

Är riket i krig eller krigsfara eller råder sådana *utomordentliga* förhållanden som är föranledda av krig eller av krigsfara *vari* riket har befunnit sig, kan regeringen med stöd av bemyndigande i lag genom förordning meddela sådana föreskrifter i visst ämne som enligt grundlag annars *skall* meddelas genom lag. *Erfordras det även i annat fall* med hänsyn till försvarsberedskapen, kan regeringen med stöd av bemyndigande i lag genom förordning bestämma att i lag meddelad föreskrift om rekvisition eller annat sådant förfogande *skall* börja eller upphöra att tillämpas.

I lag med bemyndigande *som avses i första stycket* skall noga *angivas* under vilka förutsättningar bemyndigandet får utnyttjas. Bemyndigande medför *ej* rätt att stifta, ändra eller upphäva grundlag, riksdagsordningen eller lag om val till riksdagen.

Är riket i krig eller krigsfara eller råder sådana *extraordinära* förhållanden som är föranledda av krig eller av krigsfara *som* riket har befunnit sig *i*, kan regeringen med stöd av bemyndigande i lag genom förordning meddela sådana föreskrifter i visst ämne som enligt grundlag annars *ska* meddelas genom lag. *Om det behövs* med hänsyn till försvarsberedskapen, kan regeringen *även i annat fall* med stöd av bemyndigande i lag genom förordning bestämma att *en* i lag meddelad föreskrift om rekvisition eller annat sådant förfogande *ska* börja eller upphöra att tillämpas.

I *en* lag med *ett sådant* bemyndigande *ska det* noga *anges* under vilka förutsättningar bemyndigandet får utnyttjas. Bemyndigandet medför *inte* rätt att stifta, ändra eller upphäva grundlag, riksdagsordningen eller lag om val till riksdagen.

Begränsningar av fri- och rättigheter

7 §

Är riket i krig eller omedelbar krigsfara, *skall* 2 kap. 12 § tredje stycket *icke* tillämpas. Detsamma gäller om krigsdelegationen i annat fall har trätt i riksdagens ställe.

Är riket i krig eller omedelbar krigsfara, *ska* 2 kap. 22 § första stycket *inte* tillämpas. Detsamma gäller om krigsdelegationen i annat fall har trätt i riksdagens ställe.

Befogenheter för andra myndigheter än regeringen

8 §

Är riket i krig eller omedelbar krigsfara, kan regeringen med stöd av riksdagens bemyndigande besluta att uppgift, som enligt grundlag *ankommer på* regeringen, *skall* fullgöras av annan myndighet. Sådant bemyndigande får *icke* omfatta befogenhet enligt 5 eller 6 §, om *ej fråga är* endast om beslut att lag i visst ämne *skall* börja tillämpas.

Är riket i krig eller omedelbar krigsfara, kan regeringen med stöd av riksdagens bemyndigande besluta att uppgift som enligt grundlag *ska fullgöras av* regeringen *i stället ska* fullgöras av *en* annan myndighet. Ett sådant bemyndigande får *inte* omfatta *någon* befogenhet enligt 5 eller 6 §, om *det inte* endast *är fråga* om beslut att *en* lag i ett visst ämne *ska* börja tillämpas.

Förhållanden under ockupation

10 §

Riksdagen eller regeringen får *icke* fatta beslut på ockuperat område. På sådant område får *ej* heller utövas befogenhet som *tillkommer* någon i egenskap av riksdagsledamot eller statsråd.

Det åligger varje offentligt organ att på ockuperat område handla på det sätt som bäst gagnar försvarsansträngningarna och motståndsverksamheten samt civilbefolkningens skydd och svenska intressen i övrigt. *Icke* i något fall får ett offentligt organ meddela beslut eller vidta åtgärd som i strid mot folkrättens regler ålägger någon rikets medborgare att lämna ockupationsmakten

9 §

Riksdagen eller regeringen får *inte* fatta beslut på ockuperat område. På sådant område får *inte* heller utövas befogenhet som någon *har* i egenskap av riksdagsledamot eller statsråd.

Varje offentligt organ *ska* på ockuperat område handla på det sätt som bäst gagnar försvarsansträngningarna och motståndsverksamheten samt civilbefolkningens skydd och svenska intressen i övrigt. *Inte* i något fall får ett offentligt organ meddela *ett* beslut eller vidta *en* åtgärd som i strid mot folkrättens regler ålägger någon av rikets medborgare att lämna ockupationsmakten bistånd.

bistånd.

Val till riksdagen eller beslutande kommunala församlingar får *ej* hållas på ockuperat område.

Val till riksdagen eller beslutande kommunala församlingar får *inte* hållas på ockuperat område.

Statschefen

11 §

Är riket i krig, bör statschefen följa regeringen. Befinner *han* sig på ockuperat område eller på annan ort än regeringen, *skall* han anses hindrad att fullgöra sina uppgifter som statschef.

10 §

Är riket i krig, bör statschefen följa regeringen. *Om statschefen* befinner sig på ockuperat område eller på annan ort än regeringen, *ska* han *eller hon* anses hindrad att fullgöra sina uppgifter som statschef.

Val till riksdagen

12 §

Är riket i krig, får val till riksdagen hållas endast efter beslut av riksdagen. Är riket i krigsfara, när ordinarie val *skall* hållas, kan riksdagen besluta att *uppskjuta* valet. Sådant beslut *skall* omprövas inom ett år och därefter med högst ett års mellanrum. Beslut som avses i detta stycke blir gällande endast om minst tre fjärdedelar av riksdagens ledamöter *förenar sig om det*.

Är riket till någon del ockuperat, när val *skall* hållas, beslutar riksdagen de jämkningar av reglerna i 3 kap. som *är påkallade*. Undantag får dock *ej* göras från 3 kap. 1 § första stycket, 2 §, 6 § första stycket och 7–11 §§. Vad som sägs i 3 kap. 6 § första stycket, 7 § andra stycket och 8 § andra stycket *om riket skall* i stället gälla den del av riket för vilken val *skall* hållas. Minst en tiondel av alla mandaten *skall* vara utjämningsmandat.

Ordinarie val, som till följd av första stycket *icke hålles* på föreskriven tid, *skall* hållas så snart det kan ske sedan kriget eller krigsfaran har upphört. *Det åligger*

11 §

Är riket i krig, får val till riksdagen hållas endast efter beslut av riksdagen. Är riket i krigsfara, när ordinarie val *ska* hållas, kan riksdagen besluta att *skjuta upp* valet. *Ett* sådant beslut *ska* omprövas inom ett år och därefter med högst ett års mellanrum. Beslut som avses i detta stycke blir gällande endast om minst tre fjärdedelar av riksdagens ledamöter *röstas för det*.

Om riket till någon del är ockuperat, när val *ska* hållas, beslutar riksdagen de jämkningar av reglerna i 3 kap. som *behövs*. Undantag får dock *inte* göras från 3 kap. 1, 4, 5, 7–9 och 12 §§. Vad som sägs *om riket* i 3 kap. 5 §, 7 § andra stycket och 8 § andra stycket *ska* i stället gälla den del av riket för vilken val *ska* hållas. Minst en tiondel av alla mandaten *ska* vara utjämningsmandat.

Ordinarie val, som till följd av första stycket *inte hålls* på föreskriven tid, *ska* hållas så snart det kan ske sedan kriget eller krigsfaran har upphört. *Regeringen* och

regeringen och talmannen *att* i samråd eller var för sig se till att de åtgärder som behövs *här* för blir vidtagna.

Har ordinarie val till följd av denna paragraf hållits på annan tid än när det annars skulle ha ägt rum, *skall* riksdagen bestämma tiden för närmast följande ordinarie val till den månad under fjärde eller femte året efter det först nämnda valet, då ordinarie val *skall* hållas enligt riksdagsordningen.

talmannen *ska* i samråd eller var för sig se till att de åtgärder som behövs *för detta* blir vidtagna.

Har ordinarie val till följd av denna paragraf hållits på en annan tid än när det annars skulle ha ägt rum, *ska* riksdagen bestämma tiden för närmast följande ordinarie val till den månad under fjärde eller femte året efter det först nämnda valet, då ordinarie val *ska* hållas enligt riksdagsordningen.

Beslutanderätten i kommunerna

13 §

Är riket i krig eller krigsfara eller råder sådana *utomordentliga* förhållanden som är föranledda av krig eller av krigsfara *vari* riket har befunnit sig, utövas beslutanderätten i kommunerna på sätt som anges i lag.

12 §

Om riket är i krig eller krigsfara eller om det råder sådana *extraordinära* förhållanden som är föranledda av krig eller av krigsfara *som* riket har befunnit sig *i*, utövas beslutanderätten i kommunerna på *det* sätt som anges i lag.

Rikets försvar

13 §

Regeringen får sätta in rikets försvarsmakt i *enlighet med internationell rätt* för att möta ett väpnat angrepp mot riket eller för att hindra en kränkning av rikets territorium.

Regeringen får uppdra åt försvarsmakten att använda våld i *enlighet med internationell rätt* för att hindra kränkning av rikets territorium i fred eller under krig mellan främmande stater.

Krigsförklaring*14 §*

Förklaring att riket är i krig får, utom vid ett väpnat angrepp mot riket, inte ges av regeringen utan riksdagens medgivande.

Insättande av väpnade styrkor*16 §*

Regeringen får sända svenska väpnade styrkor till andra länder eller i övrigt sätta in sådana styrkor för att fullgöra en internationell förpliktelse som har godkänts av riksdagen.

Svenska väpnade styrkor får i övrigt sändas till andra länder eller sättas in om

1. det är medgett i lag som anger förutsättningarna för åtgärden, eller

2. riksdagen medger det i ett särskilt fall.

4.¹ Utan hinder av 2 kap. 1 § 3 och 14 § första stycket får i lag föreskrivas att filmer och videogram *icke* får förevisas offentligt, om de *ej* dessförinnan har godkänts för sådan visning.

4. Utan hinder av 2 kap. 1 § 3 och 14 § första stycket får *det* i lag föreskrivas att filmer och videogram *inte* får förevisas offentligt, om de inte dessförinnan har godkänts för sådan visning. *I lag får det också föreskrivas att offentlig uppspelning av rörliga bilder ur en databas inte får ske, om inte bilderna dessförinnan har godkänts för sådan uppspelning.*

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2. För tiden längst fram till och med den 31 december 2015 behåller äldre föreskrifter, som innebär betydande intrång i den personliga integriteten, sin giltighet utan hinder av 2 kap. 6 § andra stycket. Sådana föreskrifter får fram till dess ändras även om ändringen innebär att intrånget består.

3. Utan hinder av 2 kap. 12 § behåller äldre föreskrifter, som innebär särbehandling på grund av sexuell läggning, sin giltighet tills vidare. Sådana föreskrifter får ändras även om ändringen innebär fortsatt särbehandling.

4. Utan hinder av 11 kap. 3 § behåller äldre föreskrifter om fördelning av dömande uppgifter mellan domare sin giltighet tills vidare.

5. Äldre föreskrifter och bemyndiganden gäller fortfarande utan hinder av att de inte har tillkommit i den ordning som anges i regeringsformen i dess nya lydelse.

6. Om det i en lag eller annan författning hänvisas till en föreskrift som har ersatts genom en bestämmelse i regeringsformen i dess nya lydelse, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

¹ Senaste lydelse 1985:682.

2. Förslag till lag om ändring i tryckfrihetsförordningen

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

3 §

Om någon lämnar meddelande, som avses i 1 kap. 1 § tredje stycket, eller, utan att svara enligt 8 kap., medverkar till framställning, som är avsedd att införas i tryckt skrift, såsom författare eller annan upphovsman eller såsom utgivare och därigenom gör sig skyldig till

1. högförräderi, spioneri, grovt spioneri, grov obehörig befattningsmed hemlig uppgift, uppror, landsförräderi, landssvek eller försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott;

2. oriktigt utlämnande av allmän handling som ej är tillgänglig för envar eller tillhandahållande av sådan handling i strid med myndighets förbehåll vid dess utlämnande, när gärningen är uppsåtlig; eller

3. uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt i de fall som angivas i särskild lag,

gäller om ansvar för sådant brott vad i lag är stadgat.

Om någon anskaffar uppgift eller underrättelse i sådant syfte som avses i 1 kap. 1 § fjärde stycket och därigenom gör sig skyldig till brott som anges i förevarande paragrafs första stycke 1, gäller om ansvar härför vad i lag är stadgat.

Det som sägs i 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen skall gälla också i fråga om förslag till föreskrifter som avses i första stycket 3.

Det som föreskrivs i 2 kap. 22 § första stycket regeringsformen ska gälla också i fråga om förslag till föreskrifter som avses i första stycket 3.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Tryckfrihetsförordningen omtryckt 2002:908.

3. Förslag till lag om ändring i yttrandefrihetsgrundlagen

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 3 §, 5 kap. 3 § och 7 kap. 6 § yttrandefrihetsgrundlagen¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

3 §

I fråga om sådana begränsningar i sändningsrätten som avses i 1 och 2 §§ gäller vad som föreskrivs om begränsningar av grundläggande fri- och rättigheter i 2 kap. 12 § *andra–femte styckena* och 13 § regeringsformen.

I fråga om sådana begränsningar i sändningsrätten som avses i 1 och 2 §§ gäller vad som föreskrivs om begränsningar av grundläggande fri- och rättigheter i 2 kap. 21–23 §§ regeringsformen.

5 kap.

3 §

Om någon lämnar ett meddelande, som avses i 1 kap. 2 §, eller, utan att svara enligt 6 kap., medverkar till en framställning som är avsedd att offentliggöras i ett radioprogram eller en teknisk upptagning, som författare eller annan upphovsman eller genom att framträda i radioprogrammet och därigenom gör sig skyldig till

1. högförräderi, spioneri, grovt spioneri, grov obehörig befattning med hemlig uppgift, uppror, landsförräderi, landssvek eller försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott;

2. oriktigt utlämnande av allmän handling som ej är tillgänglig för en- var eller tillhandahållande av sådan handling i strid med myndighets förbehåll vid dess utlämnande, när gärningen är uppsåtlig; eller

3. uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt i de fall som anges i särskild lag,

gäller vad som föreskrivs i lag om ansvar för sådant brott.

Om någon anskaffar en uppgift eller underrättelse i sådant syfte som avses i 1 kap. 2 § och därigenom gör sig skyldig till brott som anges i första stycket 1, gäller vad som föreskrivs i lag om ansvar för brottet.

Det som *sägs* i 2 kap. 12 § *tredje* stycket regeringsformen om särskilt lagstiftningsförfarande *skall* gälla också i fråga om förslag till föreskrifter som avses i första stycket 3.

Det som *föreskrivs* i 2 kap. 22 § *första* stycket regeringsformen om särskilt lagstiftningsförfarande *ska* gälla också i fråga om förslag till föreskrifter som avses i första stycket 3.

¹ Yttrandefrihetsgrundlagen omtryckt 2002:909.

7 kap.**6 §**

I fråga om sådana föreskrifter som avses i 4 och 5 §§ gäller vad som föreskrivs om begränsningar av grundläggande fri- och rättigheter i 2 kap. 12 § *andra-femte styckena* och 13 § *regeringsformen*.

I fråga om sådana föreskrifter som avses i 4 och 5 §§ gäller vad som föreskrivs om begränsningar av grundläggande fri- och rättigheter i 2 kap. 21–23 §§ *regeringsformen*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

BILAGA 3

Delvis vilande lagförslag delvis regeringens lagförslag

4. Förslag till lag om ändring i riksdagsordningen

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 1, 2 och 7 §§, 2 kap. 4 och 9 §§, 3 kap. 2, 14, 16 och 17 §§, 4 kap. 4–6, 9 och 11 §§, 5 kap. 1, 2, 4, 6 och 9–11 §§, 7 kap. 11 §, 8 kap. 2, 3, 8, 10–11, 15 och 16 §§, 10 kap. 2 och 9 §§, tillägsbestämmelserna 2.7.1, 4.9.1, 4.12.1, 5.4.1, 5.11.1, 7.10.1, 7.13.1 och 8.9.2 samt rubrikerna närmast före 7 kap. 11 § och 8 kap. 16 § riksdagsordningen¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

Ordinarie val till riksdagen hålls i september. Bestämmelser om tid för extra val finns i 3 kap. 4 § och 6 kap. 3 § regeringsformen.

Ordinarie val till riksdagen hålls i september. Bestämmelser om tid för extra val finns i 3 kap. 11 § och 6 kap. 5 § regeringsformen.

2 §

Riksdagen samlas efter ett riksdagsval till ett nytt riksmöte i enlighet med bestämmelserna i 3 kap. 5 § regeringsformen på femtonde dagen efter valdagen, dock tidigast på fjärde dagen efter det att valets utgång har kungjorts.

Riksdagen samlas efter ett riksdagsval till ett nytt riksmöte i enlighet med bestämmelserna i 3 kap. 10 § regeringsformen på femtonde dagen efter valdagen, dock tidigast på fjärde dagen efter det att valets utgång har kungjorts.

Under de år då ordinarie riksdagsval inte hålls, inleds ett nytt riksmöte på den dag i september som riksdagen på förslag av riksdagsstyrelsen fastställt vid det föregående riksmötet.

Har ett tillkännagivande om extra val gjorts före den fastställda dagen, *skall* ett nytt riksmöte enligt andra stycket inledas endast om riksdagen med anledning av valet samlas före juni månads utgång.

Har ett tillkännagivande om extra val gjorts före den fastställda dagen, *ska* ett nytt riksmöte enligt andra stycket inledas endast om riksdagen med anledning av valet samlas före juni månads utgång.

Ett riksmöte pågår till dess nästa riksmöte börjar.

7 §

När en ersättare *skall* inträda i stället för talmannen eller en riksdagsledamot som tillhör regeringen på grund av bestämmelserna i 4 kap. 9 § regeringsformen eller i stället för en ledig riksdagsledamot på grund av bestämmelserna i 6 § i

När en ersättare *ska* inträda i stället för talmannen eller en riksdagsledamot som tillhör regeringen på grund av bestämmelserna i 4 kap. 13 § regeringsformen eller i stället för en ledig riksdagsledamot på grund av bestämmelserna i

¹ Riksdagsordningen omtryckt 2007:726.

detta kapitel, *skall* talmannen kalla ersättaren till tjänstgöring. Talmannen *skall* då följa den ordning mellan ersättarna som har bestämts enligt lag om val till riksdagen. Om det finns särskilda skäl, får dock talmannen frångå denna ordning.

6 § i detta kapitel, *ska* talmannen kalla ersättaren till tjänstgöring. Talmannen *ska* då följa den ordning mellan ersättarna som har bestämts enligt lag om val till riksdagen. Om det finns särskilda skäl, får dock talmannen frångå denna ordning.

2 kap.

4 §

Sammanträden med kammaren är offentliga. Riksdagen får dock besluta att ett sammanträde *skall* hållas inom stängda dörrar, om det krävs med hänsyn till rikets säkerhet eller i övrigt till förhållandet till en annan stat eller en mellanfolklig organisation. Om regeringen vid ett sammanträde *skall* lämna information till riksdagen, får även regeringen besluta om stängda dörrar på samma grunder som riksdagen.

Riksdagen får besluta att ett sammanträde *ska* hållas inom stängda dörrar, om det krävs med hänsyn till rikets säkerhet eller i övrigt till förhållandet till en annan stat eller en mellanfolklig organisation. Om regeringen vid ett sammanträde *ska* lämna information till riksdagen, får även regeringen besluta om stängda dörrar på samma grunder som riksdagen.

En ledamot eller tjänsteman i riksdagen får inte obehörigen röja vad som har förekommit vid ett sammanträde inom stängda dörrar. Riksdagen får dock besluta att i ett särskilt fall helt eller delvis upphäva tystnadsplikten.

2.7.1²

Yrkande om folkomröstning i en grundlagsfråga, förslag till ny statsminister eller yrkande om misstroendeförklaring förs upp som första punkt på föredragningslistan. Om det finns mer än ett sådant ärende, tas de upp i den ordning de nu har angetts. I övrigt tas ärendena upp i följande ordning, om inte talmannen bestämmer annat:

1. val,
2. propositioner samt skrivelser från regeringen,
3. framställningar och redogörelser från andra riksdagsorgan än utskott,
4. motioner,

Yrkande om folkomröstning i en grundlagsfråga, *statsministeromröstning enligt 6 kap. 3 § regeringsformen*, förslag till ny statsminister eller yrkande om misstroendeförklaring förs upp som första punkt på föredragningslistan. Om det finns mer än ett sådant ärende, tas de upp i den ordning de nu har angetts. När det gäller ordningen mellan en statsministeromröstning och ett yrkande om misstroendeförklaring gäller detta endast om inte talmannen bestämmer annat.

I övrigt tas ärendena upp i följande ordning, om inte talmannen bestämmer annat:

1. val,

² Senaste lydelse 2009:1332.

5. EU-dokument som avses i 10 kap. 5–6 och 8 §§,

6. utskottsbetänkanden och utlåtanden som avses i 10 kap. 5–6 och 8 §§ i den ordning utskotten anges i tilläggsbestämmelse 4.2.1.

2. propositioner samt skrivelser från regeringen,

3. framställningar och redogörelser från andra riksdagsorgan än utskott,

4. motioner,

5. EU-dokument som avses i 10 kap. 5–6 och 8 §§,

6. utskottsbetänkanden och utlåtanden som avses i 10 kap. 5–6 och 8 §§ i den ordning utskotten anges i tilläggsbestämmelse 4.2.1.

9 §

Talmannen ställer proposition till beslut med anledning av de yrkanden som lagts fram. Om talmannen finner att ett yrkande strider mot grundlag eller mot denna lag, *skall* han eller hon vägra att ställa proposition och ange skäl för denna vägran. Om kammaren ändå begär proposition, *skall* talmannen hänvisa frågan till konstitutionsutskottet för avgörande. Talmannen får inte vägra att ställa proposition om utskottet har förklarat att ett yrkande inte strider mot grundlag eller mot denna lag.

Vad som sägs i första stycket om prövning av ett yrkandes grundlagsenlighet gäller inte frågan om huruvida 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen är tillämpligt på ett visst lagförslag.

Talmannen ställer proposition till beslut med anledning av de yrkanden som lagts fram. Om talmannen finner att ett yrkande strider mot grundlag eller mot denna lag, *ska* han eller hon vägra att ställa proposition och ange skäl för denna vägran. Om kammaren ändå begär proposition, *ska* talmannen hänvisa frågan till konstitutionsutskottet för avgörande. Talmannen får inte vägra att ställa proposition om utskottet har förklarat att ett yrkande inte strider mot grundlag eller mot denna lag.

Det som föreskrivs i första stycket om prövning av ett yrkandes grundlagsenlighet gäller inte frågan om huruvida 2 kap. 22 § första stycket regeringsformen är tillämpligt på ett visst lagförslag.

3 kap.

2 §

Budgetåret börjar den 1 januari. Regeringen *skall* dessförinnan lämna en proposition med förslag till statens inkomster och utgifter för budgetåret (budgetproposition).

Budgetpropositionen *skall* innehålla en finansplan och ett förslag till *reglering* av statsbudgeten. Om riksdagen med stöd av bestämmelserna i 5 kap. 12 § har fattat beslut

Budgetåret börjar den 1 januari. Regeringen *ska* dessförinnan lämna en proposition med förslag till statens inkomster och utgifter för budgetåret (budgetproposition).

Budgetpropositionen *ska* innehålla en finansplan och ett förslag till *beslut* om statsbudgeten. Om riksdagen med stöd av bestämmelserna i 5 kap. 12 § har fattat beslut

om att hänföra statsutgifterna till utgiftsområden, *skall* förslaget till statsbudget innehålla en fördelning av anslagen på dessa utgiftsområden.

Endast om regeringen anser att det finns synnerliga ekonomisk-politiska skäl, får en proposition om statens inkomster eller utgifter för det närmast följande budgetåret lämnas efter budgetpropositionen.

En proposition med förslag om ett nytt eller väsentligen höjt anslag eller om riktlinjer enligt 9 kap. 7 § regeringsformen för *en viss statsverksamhet* för längre tid än anslaget till verksamheten avser bör innehålla en uppskattning av de framtida kostnaderna för det ändamål som förslaget avser. Om ett förslag till anslag grundar sig på en plan för en längre tid än den för vilken anslaget har beräknats i propositionen, bör planen redovisas.

om att hänföra statsutgifterna till utgiftsområden, *ska* förslaget till statsbudget innehålla en fördelning av anslagen på dessa utgiftsområden.

En proposition med förslag om ett nytt eller väsentligen höjt anslag eller om riktlinjer enligt 9 kap. 6 § regeringsformen för *statens verksamhet* för längre tid än anslaget till verksamheten avser bör innehålla en uppskattning av de framtida kostnaderna för det ändamål som förslaget avser. Om ett förslag till anslag grundar sig på en plan för en längre tid än den för vilken anslaget har beräknats i propositionen, bör planen redovisas.

14 §

Konstitutionsutskottet *skall* till kammaren för slutligt beslut anmäla vilande beslut i ärenden angående grundlag eller riksdagsordningen. Om den ordning som gäller för grundlagsändring eller ändring av riksdagsordningen, enligt en bestämmelse i regeringsformen *skall* tillämpas i något annat fall, *skall* ett vilande beslut i ärendet anmälas av det utskott till vars handläggning frågan hör.

Konstitutionsutskottet *skall* vidare till kammaren anmäla ett beslut om undantag från den tidsfrist som gäller för framläggande av förslag som *skall* antas i den ordning som föreskrivs i 8 kap. 15 § regeringsformen.

Konstitutionsutskottet *ska* till kammaren för slutligt beslut anmäla vilande beslut i ärenden angående grundlag eller riksdagsordningen. Om den ordning som gäller för grundlagsändring eller ändring av riksdagsordningen, enligt en bestämmelse i regeringsformen *ska* tillämpas i något annat fall, *ska* ett vilande beslut i ärendet anmälas av det utskott till vars handläggning frågan hör.

Konstitutionsutskottet *ska* vidare till kammaren anmäla ett beslut om undantag från den tidsfrist som gäller för framläggande av förslag som *ska* antas i den ordning som föreskrivs i 8 kap. 14 § regeringsformen.

16 §

Om en åklagare vill att riksdagen *skall* medge att talan väcks mot en riksdagsledamot eller att ett ingripande görs i hans eller hennes personliga frihet enligt 4 kap. 8 § första stycket regerings-

Om en åklagare vill att riksdagen *ska* medge att talan väcks mot en riksdagsledamot eller att ett ingripande görs i hans eller hennes personliga frihet enligt 4 kap. 12 § första stycket regerings-

formen, *skall* åklagaren skriftligen ansöka om det hos talmannen. Samma förfarande *skall* tillämpas om någon annan vill begära riksdagens medgivande att få föra talan vid en domstol med anledning av en riksdagsledamots handlande.

Om ansökningshandlingen är så ofullständig att den inte kan läggas till grund för riksdagens prövning eller om sökanden inte har gjort troligt att han eller hon är behörig att väcka talan eller begära denna åtgärd hos en myndighet, *skall* talmannen avvisa ansökan. I annat fall *skall* talmannen anmäla den vid ett sammanträde med kammaren.

formen, *ska* åklagaren skriftligen ansöka om det hos talmannen. Samma förfarande *ska* tillämpas om någon annan vill begära riksdagens medgivande att få föra talan vid en domstol med anledning av en riksdagsledamots handlande.

Om ansökningshandlingen är så ofullständig att den inte kan läggas till grund för riksdagens prövning eller om sökanden inte har gjort troligt att han eller hon är behörig att väcka talan eller begära denna åtgärd hos en myndighet, *ska* talmannen avvisa ansökan. I annat fall *ska* talmannen anmäla den vid ett sammanträde med kammaren.

17 §

En proposition, en skrivelse, en framställning, en redogörelse eller en motion får återkallas till dess ett utskott har avgett ett betänkande i ärendet. Ett förslag som vilar minst tolv månader enligt 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen får återkallas till dess utskottet har avgett ett nytt betänkande enligt 4 kap. 9 § fjärde stycket denna lag.

Om en proposition, en skrivelse, en framställning eller en redogörelse återkallas, faller de följdmotioner som har väckts.

Om en proposition, en skrivelse, en framställning eller en redogörelse har återkallats, får motioner väckas med anledning av återkallelsen inom sju dagar från det att den anmäldes i kammaren.

En proposition, en skrivelse, en framställning, en redogörelse eller en motion får återkallas till dess ett utskott har avgett ett betänkande i ärendet. Ett förslag som vilar minst tolv månader enligt 2 kap. 22 § första stycket regeringsformen får återkallas till dess utskottet har avgett ett nytt betänkande enligt 4 kap. 9 § fjärde stycket denna lag.

4 kap.

4 §³

Konstitutionsutskottet ska bereda ärenden som rör grundlagarna och riksdagsordningen. Bestämmelser om konstitutionsutskottets uppgifter finns också i 2 kap. 12 §, 8 kap. 15 § och 12 kap. 1 § regeringsformen samt i 2 kap. 9 §,

Konstitutionsutskottet ska bereda ärenden som rör grundlagarna och riksdagsordningen. Bestämmelser om konstitutionsutskottets uppgifter finns också i 2 kap. 22 §, 8 kap. 14 § och 13 kap. 1 § regeringsformen samt i 2 kap. 9 §,

³ Senaste lydelse 2009:1332.

3 kap. 14 §, 4 kap. 11 §, 6 kap. 1 och 4 §§, 8 kap. 11 och 13 §§, 9 kap. 8 § och 10 kap. 6 § samt tilläggsbestämmelserna 4.6.1, 5.4.1, 8.4.1, 8.5.1, 8.11.1, 8.11.2 och 8.12.1 denna lag.

3 kap. 14 §, 4 kap. 11 §, 6 kap. 1 och 4 §§, 8 kap. 11 och 13 §§, 9 kap. 8 § och 10 kap. 6 § samt tilläggsbestämmelserna 4.6.1, 5.4.1, 8.4.1, 8.5.1, 8.11.1, 8.11.2 och 8.12.1 denna lag.

5 §

Finansutskottet *skall* bereda ärenden om

1. allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken och för budgetregleringen samt

2. Riksbankens verksamhet.

Finansutskottet *skall* dessutom bereda förslagen till utgiftsramar för utgiftsområden och till beräkning av statens inkomster, om riksdagen har beslutat att hänföra statsutgifterna till utgiftsområden enligt 5 kap. 12 §. Bestämmelser om finansutskottets uppgifter finns också i 9 kap. 4 § regeringsformen och i 3 kap. 7 §, 4 kap. 8 §, 9 kap. 8 § samt i tilläggsbestämmelserna 4.6.2, 4.9.1 och 8.7.1 denna lag.

Skatteutskottet *skall* bereda ärenden om statliga och kommunala skatter. Bestämmelser om skatteutskottets uppgifter finns också i tilläggsbestämmelsen 4.6.3 denna lag.

Finansutskottet *ska* bereda ärenden om

1. allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken och för budgetregleringen samt

2. Riksbankens verksamhet.

Finansutskottet *ska* dessutom bereda förslagen till utgiftsramar för utgiftsområden och till beräkning av statens inkomster, om riksdagen har beslutat att hänföra statsutgifterna till utgiftsområden enligt 5 kap. 12 §. Bestämmelser om finansutskottets uppgifter finns också i 9 kap. 5 § regeringsformen och i 3 kap. 7 §, 4 kap. 8 §, 9 kap. 8 § samt i tilläggsbestämmelserna 4.6.2, 4.9.1 och 8.7.1 denna lag.

Skatteutskottet *ska* bereda ärenden om statliga och kommunala skatter. Bestämmelser om skatteutskottets uppgifter finns också i tilläggsbestämmelsen 4.6.3 denna lag.

6 §

Riksdagen föreskriver efter vilka grunder övriga ärenden *skall* fördelas mellan utskotten. Därvid *skall* ärenden som hör till ett och samma ämnesområde hänföras till samma utskott. Riksdagen får dock bestämma att det *skall* finnas ett utskott för beredning av ärenden om sådana lagar som avses i 8 kap. 2 § regeringsformen, oberoende av ämnesområde.

Riksdagen får avvika från de grunder som har fastställts liksom från 5 §, om det i ett särskilt fall är påkallat av hänsyn till sambandet mellan olika ärenden, ett ärendes särskilda beskaffenhet eller arbetsförhållandena.

Under samma förutsättningar som anges i andra stycket får ett utskott överlämna ett ärende till ett annat utskott, om detta utskott samtycker till

Riksdagen föreskriver efter vilka grunder övriga ärenden *ska* fördelas mellan utskotten. Därvid *ska* ärenden som hör till ett och samma ämnesområde hänföras till samma utskott. Riksdagen får dock bestämma att det *ska* finnas ett utskott för beredning av ärenden om sådana lagar som avses i 8 kap. 2 § *första stycket 1* regeringsformen, oberoende av ämnesområde.

det. Det utskott som överlämnar ärendet kan i samband med överlämnandet yttra sig över ärendet till det mottagande utskottet.

9 §

Utskotten *skall* avge betänkanden till kammaren i de ärenden som har hänvisats till dem och som inte har återkallats. *Något betänkande behöver dock inte avges i ett ärende, om ärendet inte hinna behandlas före utgången av valperioden och behandlingen av ärendet inte heller har fått uppskjutas till det första riksmötet i nästa valperiod enligt bestämmelserna i 5 kap. 10 §. Sammansatta utskott avger betänkanden till kammaren.*

Betänkanden i ärenden vars behandling har uppskjutits till nästa valperiod enligt bestämmelserna i 5 kap. 10 § *skall* avges av de utskott som har tillsatts av den nyvalda riksdagen.

Ett utskott *skall* tillsammans med anmälan till kammaren av ett vilande beslut enligt 3 kap. 14 § lämna ett yttrande i ärendet.

Om ett lagförslag har vilat i minst tolv månader enligt 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen, *skall* utskottet avge ett nytt betänkande i ärendet.

Utskotten *ska* avge betänkanden till kammaren i de ärenden som har hänvisats till dem och som inte har återkallats. Sammansatta utskott avger betänkanden till kammaren.

Betänkanden i ärenden vars behandling har uppskjutits till nästa valperiod enligt bestämmelserna i 5 kap. 10 § *ska* avges av de utskott som har tillsatts av den nyvalda riksdagen.

Ett utskott *ska* tillsammans med anmälan till kammaren av ett vilande beslut enligt 3 kap. 14 § lämna ett yttrande i ärendet.

Om ett lagförslag har vilat i minst tolv månader enligt 2 kap. 22 § första stycket regeringsformen, *ska* utskottet avge ett nytt betänkande i ärendet.

4.9.1

Beslut av finansutskottet i en fråga som avses i 9 kap. 4 § regeringsformen meddelas regeringen genom en skrivelse.

Beslut av finansutskottet i en fråga som avses i 9 kap. 5 § regeringsformen meddelas regeringen genom en skrivelse.

11 §

En statlig myndighet *skall* lämna upplysningar och avge yttrande, då ett utskott begär det, om inte annat följer av 13 § tredje stycket. Denna skyldighet har dock regeringen endast i fråga om arbetet inom Europeiska unionen på utskottets ämnesområde. En myndighet som inte lyder under riksdagen får hänskjuta en begäran

En statlig myndighet *ska* lämna upplysningar och avge yttrande, då ett utskott begär det, om inte annat följer av 13 § tredje stycket. Denna skyldighet har dock regeringen endast i fråga om arbetet inom Europeiska unionen på utskottets ämnesområde. En myndighet som inte lyder under riksdagen får hänskjuta en begäran

från ett utskott till regeringen för avgörande.

Om minst fem av ledamöterna i ett utskott vid behandlingen av ett ärende begär det, *skall* utskottet inhämta upplysningar eller ett yttrande enligt första stycket. Det samma *skall* gälla om en sådan begäran framställts utan samband med behandlingen av ett ärende, om frågan gäller arbetet inom Europeiska unionen. Utskottet får avslå en begäran om upplysningar eller ett yttrande, om den framställts vid behandlingen av ett ärende och utskottet finner att den begärda åtgärden skulle fördröja ärendets behandling så att avsevärt men skulle uppkomma. Utskottet *skall* i så fall i sitt betänkande redovisa skälen till att begäran har avslagits.

Konstitutionsutskottet får inte avge förklaring att 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen inte är tillämpligt i fråga om ett visst lagförslag, utan att Lagrådet har yttrat sig.

Ett utskott sammanträder första gången på kallelse av talmannen inom två dagar efter valet. Därefter sammanträder utskottet på kallelse av ordföranden. Ordföranden *skall* kalla utskottet till sammanträde om minst fem ledamöter av utskottet begär det. För ändamål som sägs i 9 kap. 4 § regeringsformen *skall* talmannen sammankalla finansutskottet också på begäran av regeringen.

En personlig kallelse *skall* skickas till samtliga ledamöter och suppleanter. Kallelsen bör om möjligt anslås i riksdagens lokaler senast klockan 18 dagen före sammanträdet.

från ett utskott till regeringen för avgörande.

Om minst fem av ledamöterna i ett utskott vid behandlingen av ett ärende begär det, *ska* utskottet inhämta upplysningar eller ett yttrande enligt första stycket. Det samma *ska* gälla om en sådan begäran framställts utan samband med behandlingen av ett ärende, om frågan gäller arbetet inom Europeiska unionen. Utskottet får avslå en begäran om upplysningar eller ett yttrande, om den framställts vid behandlingen av ett ärende och utskottet finner att den begärda åtgärden skulle fördröja ärendets behandling så att avsevärt men skulle uppkomma. Utskottet *ska* i så fall i sitt betänkande redovisa skälen till att begäran har avslagits.

Konstitutionsutskottet får inte avge förklaring att 2 kap. 22 § första stycket regeringsformen inte är tillämpligt i fråga om ett visst lagförslag, utan att Lagrådet har yttrat sig.

4.12.1

Ett utskott sammanträder första gången på kallelse av talmannen inom två dagar efter valet. Därefter sammanträder utskottet på kallelse av ordföranden. Ordföranden *ska* kalla utskottet till sammanträde om minst fem ledamöter av utskottet begär det. För ändamål som sägs i 9 kap. 5 § regeringsformen *ska* talmannen sammankalla finansutskottet också på begäran av regeringen.

En personlig kallelse *ska* skickas till samtliga ledamöter och suppleanter. Kallelsen bör om möjligt anslås i riksdagens lokaler senast klockan 18 dagen före sammanträdet.

5 kap.

1 §

Ett utskottsbetänkande *skall* anmälas i kammaren och före avgörandet bordläggas vid två sammanträden med kammaren, om inte riksdagen på utskottets eller talmannens förslag beslutar att ärendet *skall* avgöras efter endast en bordläggning. Bestämmelser om ytterligare bordläggning av utskottsbetänkanden finns i 7 § andra stycket.

Ett yrkande enligt 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen att ett lagförslag *skall* vila i minst tolv månader får framställas när utskottets betänkande över förslaget har anmälts i kammaren.

Ett utskottsbetänkande *ska* anmälas i kammaren och före avgörandet bordläggas vid två sammanträden med kammaren, om inte riksdagen på utskottets eller talmannens förslag beslutar att ärendet *ska* avgöras efter endast en bordläggning. Bestämmelser om ytterligare bordläggning av utskottsbetänkanden finns i 7 § andra stycket.

Ett yrkande enligt 2 kap. 22 § första stycket regeringsformen att ett lagförslag *ska* vila i minst tolv månader får framställas när utskottets betänkande över förslaget har anmälts i kammaren.

2 §

Yrkanden om folkomröstning i en grundlagsfråga eller om en misstroendeförklaring *skall* ligga på kammarens bord till det andra sammanträdet efter det då yrkandet framställdes. Ärendet *skall* avgöras senast vid nästa sammanträde.

Ett förslag av talmannen till ny statsminister *skall* ligga på kammarens bord till det andra sammanträdet efter det då förslaget framställdes. Ärendet *skall* i enlighet med bestämmelserna i 6 kap. 2 § andra stycket regeringsformen avgöras senast på fjärde dagen efter den då förslaget framställdes.

Yrkanden om folkomröstning i en grundlagsfråga eller om en misstroendeförklaring *ska* ligga på kammarens bord till det andra sammanträdet efter det då yrkandet framställdes. Ärendet *ska* avgöras senast vid nästa sammanträde.

Ett förslag av talmannen till ny statsminister *ska* ligga på kammarens bord till det andra sammanträdet efter det då förslaget framställdes. Ärendet *ska* i enlighet med bestämmelserna i 6 kap. 4 § andra stycket regeringsformen avgöras senast på fjärde dagen efter den då förslaget framställdes.

4 §

Ett ärende i vilket överläggning äger rum får inte tas upp till avgörande förrän kammaren på talmannens förslag har funnit att överläggningen är avslutad. Ett utskottsbetänkande får tas upp till avgörande endast vid ett sammanträde som i kallelsen enligt 2 kap. 5 § och på föredragningslistan enligt 2 kap. 7 § angetts som ett arbetsplenum.

Ett ärende avgörs med acklamation eller, om en ledamot yrkar det, genom omröstning. Om en särskild beslutsregel enligt 9 § *skall* tillämpas, *skall* ärendet alltid

Ett ärende avgörs med acklamation eller, om en ledamot yrkar det, genom omröstning. Om en särskild beslutsregel enligt 9 § *ska* tillämpas, *ska* ärendet alltid avgö-

avgöras genom omröstning.

Avgörandet av ett ärende *skall*, om det behövs, delas upp på skilda beslut. Om det finns ett yrkande enligt 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen att ett lagförslag *skall* vila i minst tolv månader och dessutom ett yrkande att förslaget *skall* förkastas, *skall* riksdagen pröva det sistnämnda yrkandet innan förslaget ställs under omröstning om omedelbart antagande.

ras genom omröstning.

Avgörandet av ett ärende *ska*, om det behövs, delas upp på skilda beslut. Om det finns ett yrkande enligt 2 kap. 22 § första stycket regeringsformen att ett lagförslag *ska* vila i minst tolv månader och dessutom ett yrkande att förslaget *ska* förkastas, *ska* riksdagen pröva det sistnämnda yrkandet innan förslaget ställs under omröstning om omedelbart antagande.

5.4.1

Om det finns ett yrkande enligt 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen att ett lagförslag *skall* vila i minst tolv månader och om lagförslaget vid omröstningen inte uppnår den majoritet av fem sjättedelar av de röstande som krävs enligt denna bestämmelse i regeringsformen för omedelbart antagande av förslaget, *skall* förslaget hänvisas till konstitutionsutskottet för prövning enligt femte stycket i nämnda paragraf i regeringsformen om vilandeförfarandet är tillämpligt i fråga om lagförslaget. Om konstitutionsutskottet har förklarat att förfarandet är tillämpligt, *skall* riksdagen på nytt pröva om förslaget kan avslås eller omedelbart antas. I annat fall återförvisas det till det utskott som har berett ärendet.

Om det finns ett yrkande enligt 2 kap. 22 § första stycket regeringsformen att ett lagförslag *ska* vila i minst tolv månader och om lagförslaget vid omröstningen inte uppnår den majoritet av fem sjättedelar av de röstande som krävs enligt denna bestämmelse i regeringsformen för omedelbart antagande av förslaget, *ska* förslaget hänvisas till konstitutionsutskottet för prövning enligt tredje stycket i nämnda paragraf i regeringsformen om vilandeförfarandet är tillämpligt i fråga om lagförslaget. Om konstitutionsutskottet har förklarat att förfarandet är tillämpligt, *ska* riksdagen på nytt pröva om förslaget kan avslås eller omedelbart antas. I annat fall återförvisas det till det utskott som har berett ärendet.

6 §

När ett ärende avgörs genom omröstning, är huvudpropositionen det yrkande som riksdagen enligt talmannens uppfattning har bifallit med acklamation. När acklamation inte har skett, är huvudpropositionen det yrkande som talmannen bestämmer. Mot huvudpropositionen ställs ett annat yrkande som kontraposition. Om det finns flera än två yrkanden som kan ställas mot varandra, *skall*

När ett ärende avgörs genom omröstning, är huvudpropositionen det yrkande som riksdagen enligt talmannens uppfattning har bifallit med acklamation. När acklamation inte har skett, är huvudpropositionen det yrkande som talmannen bestämmer. Mot huvudpropositionen ställs ett annat yrkande som kontraposition. Om det finns flera än två yrkanden som kan ställas mot varandra, *ska*

riksdagen först, med tillämpning av 5 §, besluta vilket yrkande som *skall* vara kontraposition.

Omröstning görs öppet. I enlighet med bestämmelsen i 4 kap. 5 § regeringsformen är riksdagens beslut det förslag som stöds av mer än hälften av de röstande, om inte något annat anges i regeringsformen eller i denna lag. Talmannen tillkännager hur omröstningen har utfallit och befäster beslutet med ett klubbslag.

riksdagen först, med tillämpning av 5 §, besluta vilket yrkande som *ska* vara kontraposition.

Omröstning görs öppet. I enlighet med bestämmelsen i 4 kap. 7 § regeringsformen är riksdagens beslut det förslag som stöds av mer än hälften av de röstande, om inte något annat anges i regeringsformen eller i denna lag. Talmannen tillkännager hur omröstningen har utfallit och befäster beslutet med ett klubbslag.

9 §

Om det för beslut krävs annat än enkel majoritet och det finns fler än ett förslag till ett sådant beslut gäller följande. Riksdagen väljer först, med tillämpning av vad som gäller för beslut i allmänhet, ett av förslagen. Därefter avgörs, med tillämpning av den särskilda beslutsregeln, om detta förslag *skall* antas eller förkastas. Detta förfarande *skall* tillämpas även när det är fråga om flera lagförslag som är oförenliga inbördes och ett yrkande har väckts att något av dem *skall* vila i minst tolv månader enligt 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen.

Om det samtidigt finns två eller flera yrkanden om folkomröstning *beträffande* samma vilande grundlagsförslag eller om misstroendeförklaring mot samma statsråd, *skall* endast en omröstning äga rum.

Om det för beslut krävs annat än enkel majoritet och det finns fler än ett förslag till ett sådant beslut gäller följande. Riksdagen väljer först, med tillämpning av vad som gäller för beslut i allmänhet, ett av förslagen. Därefter avgörs, med tillämpning av den särskilda beslutsregeln, om detta förslag *ska* antas eller förkastas. Detta förfarande *ska* tillämpas även när det är fråga om flera lagförslag som är oförenliga inbördes och ett yrkande har väckts att något av dem *ska* vila i minst tolv månader enligt 2 kap. 22 § första stycket regeringsformen.

Om det samtidigt finns två eller flera yrkanden om folkomröstning *i fråga om* samma vilande grundlagsförslag eller om misstroendeförklaring mot samma statsråd, *ska* endast en omröstning äga rum.

10 §

Ett ärende bör avgöras under den valperiod då det väckts. *Har emellertid utskottet inte hunnit avge något betänkande i ärendet före utgången av valperioden har ärendet fallit. Detta gäller dock inte om riksdagen medger att behandlingen får uppskjutas till det första riksmötet i nästa valperiod. Behandlingen av ett ärende som väckts under ett*

Ett ärende bör avgöras under den valperiod då det väckts. Riksdagen *får dock medge* att behandlingen får uppskjutas till det första riksmötet i nästa valperiod. Behandlingen av ett ärende som väckts under ett uppehåll i kammararbetet som sträcker sig fram till det första riksmötet i nästa valperiod anses vidare vara uppskjuten till detta riksmöte.

uppehåll i kammararbetet som sträcker sig fram till det första riksmötet i nästa valperiod anses vidare vara uppskjuten till detta riksmöte.

Ärende som gäller statsbudgeten för närmast följande budgetår *skall* avgöras före budgetårets ingång om det inte utan olägenhet för budgetregleringen kan avgöras senare.

Ett lagförslag som har vilat i tolv månader enligt 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen *skall* prövas före utgången av kalenderåret därpå. Om ett annat lagförslag har ett nära samband med ett lagförslag som vilar enligt denna bestämmelse, får riksdagen besluta att det *skall* avgöras inom den tid som gäller för prövningen av det vilande lagförslaget. Om ett ärende som avses i detta stycke till följd av beslut om extra val inte kan avgöras inom föreskriven tid, *skall* det avgöras snarast möjligt efter det att den nyvalda riksdagen har sammanträtt.

Detsamma gäller behandlingen av ett ärende som riksdagen inte har hunnit avgöra då ett uppehåll görs i kammarens arbete med anledning av ett extra val.

Ärende som gäller statsbudgeten för närmast följande budgetår *ska* avgöras före budgetårets ingång om det inte utan olägenhet för budgetregleringen kan avgöras senare.

Ett lagförslag som har vilat i tolv månader enligt 2 kap. 22 § första stycket regeringsformen *ska* prövas före utgången av kalenderåret därpå. Om ett annat lagförslag har ett nära samband med ett lagförslag som vilar enligt denna bestämmelse, får riksdagen besluta att det *ska* avgöras inom den tid som gäller för prövningen av det vilande lagförslaget. Om ett ärende som avses i detta stycke till följd av beslut om extra val inte kan avgöras inom föreskriven tid, *ska* det avgöras snarast möjligt efter det att den nyvalda riksdagen har sammanträtt.

11 §

Ett ärende som har vilat över ett val i enlighet med bestämmelserna i 8 kap. 15 och 16 §§ regeringsformen *skall* avgöras vid det första riksmötet i den valperiod då slutligt beslut enligt dessa bestämmelser i regeringsformen först får fattas, om inte förslaget i ärendet dessförinnan förkastas. Avgörandet får genom beslut av riksdagen uppskjutas till ett annat riksmöte. Beslutet får upprepas. Ärendet *skall* avgöras slutligt före nästa ordinarie val till riksdagen.

I fråga om uppskov i samband med extra val *skall* bestämmelserna i 10 § första stycket tillämpas.

Om ett vilande förslag till grundlagsändring eller till ett annat beslut som fattas i samma ordning har förkastats vid en folkomröstning, *skall*

Ett ärende som har vilat över ett val i enlighet med bestämmelserna i 8 kap. 14–17 §§ regeringsformen *ska* avgöras vid det första riksmötet i den valperiod då slutligt beslut enligt dessa bestämmelser i regeringsformen först får fattas, om inte förslaget i ärendet dessförinnan förkastas. Avgörandet får genom beslut av riksdagen uppskjutas till ett annat riksmöte. Beslutet får upprepas. Ärendet *ska* avgöras slutligt före nästa ordinarie val till riksdagen.

I fråga om uppskov i samband med extra val *ska* bestämmelserna i 10 § första stycket tillämpas.

Om ett vilande förslag till grundlagsändring eller till ett annat beslut som fattas i samma ordning har förkastats vid en folkomröstning, *ska*

det utskott till vars beredning frågan hör göra anmälan om detta till kammaren.

det utskott till vars beredning frågan hör göra anmälan om detta till kammaren.

5.11.1

Beslut om uppskov med slutligt beslut i ett ärende som har vilat över ett val i enlighet med bestämmelserna i 8 kap. 15 och 16 §§ regeringsformen fattas på förslag av det utskott till vars handläggning ärendet hör.

Beslut om uppskov med slutligt beslut i ett ärende som har vilat över ett val i enlighet med bestämmelserna i 8 kap. 14–17 §§ regeringsformen fattas på förslag av det utskott till vars handläggning ärendet hör.

7 kap.

7.10.1

Föreskrifter om behörighet att ingå i olika organ finns för talmanen i 10 kap. 7 § regeringsformen, i 1 kap. 5 § och 8 kap. 15 § denna lag, för riksdagsledamot som också är statsråd i 8 kap. 15 § denna lag samt för avgången riksdagsledamot i tilläggsbestämmelsen 8.6.2 denna lag.

Föreskrifter om behörighet att ingå i olika organ finns för talmanen i 10 kap. 12 § regeringsformen, i 1 kap. 5 § och 8 kap. 15 § denna lag, för riksdagsledamot som också är statsråd i 8 kap. 15 § denna lag samt för avgången riksdagsledamot i tilläggsbestämmelsen 8.6.2 denna lag.

Skyldighet att åta sig uppdrag

Valbarhet och skyldighet att åta sig uppdrag

11 §

Endast den som är svensk medborgare får inneha uppdrag som tillsätts genom val av riksdagen. Bestämmelser om krav på svenskt medborgarskap för riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna finns i 12 kap. 6 § regeringsformen.

Den som har utsetts till ett uppdrag genom val av riksdagen får inte undandra sig uppdraget utan att riksdagen medger det.

Den som har utsetts till ett sådant uppdrag genom val av riksdagen får inte undandra sig uppdraget utan att riksdagen medger det.

7.13.1

Föreskrifter om val av ordförande och vice ordförande finns för Valprövningsnämnden i 3 kap. 11 § regeringsformen och 8 kap. 2 § denna lag, för Statsrådsarvodesnämnden i 8 kap. 4 § denna lag, för Nämnden för lön till riksrevisorerna i 8 kap. 5 §, för Riksrevisio-

Föreskrifter om val av ordförande och vice ordförande finns för Valprövningsnämnden i 3 kap. 12 § regeringsformen och 8 kap. 2 § denna lag, för Statsrådsarvodesnämnden i 8 kap. 4 § denna lag, för Nämnden för lön till riksrevisorerna i 8 kap. 5 §, för Riksrevisio-

nens styrelse i 8 kap. 14 § och för Riksdagens överklagandenämnd i 9 kap. 5 § denna lag.

nens styrelse i 8 kap. 14 § och för Riksdagens överklagandenämnd i 9 kap. 5 § denna lag.

8 kap.

2 §

Bestämmelser om val av ordförande i Valprövningsnämnden finns i 3 kap. 11 § regeringsformen.

Riksdagen utser genom särskilt val en ersättare för ordföranden i Valprövningsnämnden. Bestämmelserna i 3 kap. 11 § regeringsformen om ordföranden tillämpas också på ersättaren.

Vid val med slutna sedlar av ordföranden eller ersättare för ordföranden tillämpas det förfarande som anges i 1 § andra stycket.

Bestämmelser om val av ordförande i Valprövningsnämnden finns i 3 kap. 12 § regeringsformen.

Riksdagen utser genom särskilt val en ersättare för ordföranden i Valprövningsnämnden. Bestämmelserna i 3 kap. 12 § regeringsformen om ordföranden tillämpas också på ersättaren.

3 §

Vid val med slutna sedlar av riksföreståndare, vice riksföreståndare enligt 5 kap. 4 § regeringsformen eller person som *skall* kunna inträda som tillfällig riksföreståndare enligt 5 kap. 6 § regeringsformen tillämpas det förfarande som anges i 1 § andra stycket. Valet gäller till dess riksdagen beslutar annat.

Vid val med slutna sedlar av riksföreståndare, vice riksföreståndare enligt 5 kap. 5 § regeringsformen eller person som *ska* kunna inträda som tillfällig riksföreståndare enligt 5 kap. 7 § regeringsformen tillämpas det förfarande som anges i 1 § andra stycket. Valet gäller till dess riksdagen beslutar annat.

8 §

Val av ledamöter i Utrikesnämnden enligt 10 kap. 7 § regeringsformen avser riksdagens valperiod.

För talmannen är vice talman suppleant i Utrikesnämnden. Antalet valda suppleanter *skall* vara nio.

Val av ledamöter i Utrikesnämnden enligt 10 kap. 12 § regeringsformen avser riksdagens valperiod.

För talmannen är vice talman suppleant i Utrikesnämnden. Antalet valda suppleanter *ska* vara nio.

8.9.2

En ledamot, en suppleant eller en tjänsteman *skall* första gången han eller hon är närvarande vid ett sammanträde med Utrikesnämnden avge försäkran om att följa åliggande om tystnadsplikt enligt 10 kap. 7 § regeringsformen.

En ledamot, en suppleant eller en tjänsteman *ska* första gången han eller hon är närvarande vid ett sammanträde med Utrikesnämnden avge försäkran om att följa åliggande om tystnadsplikt enligt 10 kap. 12 § regeringsformen.

10 §

För förordnande att krigsdelegationen *skall* träda i riksdagens ställe enligt 13 kap. 2 § regeringsformen

För förordnande att krigsdelegationen *ska* träda i riksdagens ställe enligt 15 kap. 2 § regeringsformen

sammanträder Utrikesnämndens ledamöter på kallelse av talmannen eller, vid förhinder för talmannen, vice talman, eller på kallelse av två av nämndens övriga ledamöter. Förhandlingarna leds av talmannen, av vice talman eller, om ingen av dem är närvarande, av den av de närvarande ledamöterna som har varit ledamot av riksdagen längst tid. Om två eller flera har tillhört riksdagen lika länge, har den äldste av dem företräde. Om det vid omröstning till beslut blir lika röstetal, gäller den mening som ordföranden biträder.

sammanträder Utrikesnämndens ledamöter på kallelse av talmannen eller, vid förhinder för talmannen, vice talman, eller på kallelse av två av nämndens övriga ledamöter. Förhandlingarna leds av talmannen, av vice talman eller, om ingen av dem är närvarande, av den av de närvarande ledamöterna som har varit ledamot av riksdagen längst tid. Om två eller flera har tillhört riksdagen lika länge, har den äldste av dem företräde. Om det vid omröstning till beslut blir lika röstetal, gäller den mening som ordföranden biträder.

11 §

Riksdagen väljer enligt 12 kap. 6 § regeringsformen ombudsmän som *skall* utöva tillsyn över tillämpningen i offentlig verksamhet av lagar och andra författningar.

Riksdagens ombudsmän *skall* vara fyra, en chefsjustitieombudsman och tre justitieombudsmän. Chefsjustitieombudsmannen är administrativ chef och bestämmer inriktningen i stort av verksamheten. Riksdagen får härutöver välja en eller flera ställföreträdande ombudsmän. Ställföreträdande ombudsman *skall* ha tjänstgjort som riksdagens ombudsman.

Chefsjustitieombudsmannen, övriga ombudsmän samt ställföreträdande ombudsmän väljs var för sig. Vid val med slutna sedlar tillämpas förfarandet i 1 § andra stycket.

Val av ombudsman gäller från valet eller den senare tidpunkt som riksdagen bestämmer till dess att nytt val har genomförts under fjärde året därefter och den då valde har tillträtt uppdraget. Valet *skall* emellertid aldrig gälla längre än till utgången av detta år. Val av ställföreträdande ombudsman gäller för en tid av två år från valet eller den senare tidpunkt som riksdagen bestämmer. På förslag av konstitutionsutskottet får riksdagen dock dessförinnan entlediga en ombuds-

Riksdagen väljer enligt 13 kap. 6 § regeringsformen ombudsmän som *ska* utöva tillsyn över tillämpningen i offentlig verksamhet av lagar och andra författningar.

Riksdagens ombudsmän *ska* vara fyra, en chefsjustitieombudsman och tre justitieombudsmän. Chefsjustitieombudsmannen är administrativ chef och bestämmer inriktningen i stort av verksamheten. Riksdagen får härutöver välja en eller flera ställföreträdande ombudsmän. Ställföreträdande ombudsman *ska* ha tjänstgjort som riksdagens ombudsman.

Val av ombudsman gäller från valet eller den senare tidpunkt som riksdagen bestämmer till dess att nytt val har genomförts under fjärde året därefter och den då valde har tillträtt uppdraget. Valet *ska* emellertid aldrig gälla längre än till utgången av detta år. Val av ställföreträdande ombudsman gäller för en tid av två år från valet eller den senare tidpunkt som riksdagen bestämmer. På förslag av konstitutionsutskottet får riksdagen dock dessförinnan entlediga en ombuds-

man eller en ställföreträdande ombudsman som inte har riksdagens förtroende.

Om en ombudsman avgår i förtid, *skall* riksdagen snarast välja en efterträdare för en ny fyraårsperiod.

man eller en ställföreträdande ombudsman som inte har riksdagens förtroende.

Om en ombudsman avgår i förtid, *ska* riksdagen snarast välja en efterträdare för en ny fyraårsperiod.

15 §

Riksdagen *skall* enligt 13 kap. 2 § regeringsformen välja en krigsdelegation inom sig.

Krigsdelegationen består av talmannen som ordförande och av femtio andra ledamöter, som riksdagen väljer för riksdagens valperiod.

En riksdagsledamot är behörig att vara ledamot i krigsdelegationen även om han eller hon tillhör regeringen.

Suppleanter *skall* inte utses till krigsdelegationen.

Om en ledamot får varaktigt förhinder när delegationen har trätt i riksdagens ställe, utses en annan riksdagsledamot till ersättare på det sätt som anges i 7 kap. 12 § första stycket.

Riksdagen *ska* enligt 15 kap. 2 § regeringsformen välja en krigsdelegation inom sig.

Suppleanter *ska* inte utses till krigsdelegationen.

Ytterligare bestämmelser för riksdagens organ

Ytterligare bestämmelser

16 §

Riksdagen får meddela närmare bestämmelser för riksdagens organ.

Riksdagen får meddela närmare bestämmelser för riksdagens organ *samt utse representanter i visst fall.*

10 kap.

2 §⁴

Regeringen *skall* enligt 10 kap. 6 § regeringsformen fortlöpande informera riksdagen om vad som sker inom ramen för samarbetet i Europeiska unionen.

Regeringen *skall* redovisa sitt agerande i Europeiska unionen för riksdagen samt varje år lämna en skrivelse med berättelse över verksamheten i Europeiska unionen till riksdagen.

Regeringen *ska* enligt 10 kap. 10 § regeringsformen fortlöpande informera riksdagen om vad som sker inom ramen för samarbetet i Europeiska unionen.

Regeringen *ska* redovisa sitt agerande i Europeiska unionen för riksdagen samt varje år lämna en skrivelse med berättelse över verksamheten i Europeiska unionen till riksdagen.

⁴ Senaste lydelse 2009:1332.

9 §⁵

För samråd enligt 10 kap. 6 § regeringsformen *skall* riksdagen för varje valperiod inom sig tillsätta en nämnd för Europeiska unionen (EU-nämnden).

För samråd enligt 10 kap. 10 § regeringsformen *ska* riksdagen för varje valperiod inom sig tillsätta en nämnd för Europeiska unionen (EU-nämnden).

EU-nämnden *skall* bestå av ett udda antal ledamöter, lägst femton.

EU-nämnden *ska* bestå av ett udda antal ledamöter, lägst femton.

Vid nämndens sammanträden har varje partigrupp som är representerad i nämnden rätt att ersätta en ledamot i nämnden med en ledamot av det utskott vars område berörs av de frågor som nämndens överläggningar med regeringen rör. Denna rätt har dock inte en partigrupp som redan har en ledamot eller suppleant i nämnden som samtidigt är ledamot av det berörda utskottet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

⁵ Senaste lydelse 2009:1332.

BILAGA 4

Regeringens lagförslag

5 Förslag till lag om ändring i lagen (1975:1339) om justitiekanslerns tillsyn

Härigenom föreskrivs att 8 och 9 § lagen (1975:1339) om justitiekanslerns tillsyn ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Om justitiekanslerns befogenhet att väcka åtal mot ledamot av högsta domstolen eller *regeringsrätten samt* talan om skiljande eller avstängning av sådan ledamot från *tjänsten* eller skyldighet för ledamot att *undergå* läkarundersökning *är föreskrivet i* *regeringsformen*.

Föreslagen lydelse

8 §

I regeringsformen finns föreskrifter om justitiekanslerns befogenhet att väcka åtal mot ledamot av Högsta domstolen eller Högsta förvaltningsdomstolen och väcka talan om skiljande eller avstängning av sådan ledamot från anställningen eller skyldighet för ledamot att genomgå läkarundersökning.

9 §

Justitiekanslern får närvara vid domstols eller förvaltnings myndighets överläggningar, dock utan rätt att yttra sin mening. Han har tillgång till myndighetens protokoll och handlingar.

Justitiekanslern har rätt att få tillgång till domstolars och förvaltningsmyndigheters protokoll och handlingar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

6 Förslag till lag om ändring i lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän

Härigenom föreskrivs att 9, 21 och 22 §§ lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Om ombudsmans befogenhet att väcka åtal mot ledamot av högsta domstolen eller *regeringsrätten* samt talan om skiljande eller avstängning av sådan ledamot från *tjänsten* eller skyldighet för ledamot att *undergå* läkarundersökning *föreskrivs i regeringsformen.*

Ombudsman *skall* verkställa de utredningsåtgärder som fordras för prövning av klagomål och andra ärenden.

När ombudsman enligt regeringsformens föreskrifter begär upplysningar och yttranden i andra ärenden än dem där han har beslutat att inleda förundersökning, får han förelägga vite om högst 10 000 kronor. Ombudsman får utdöma försuttet vite.

Kan det misstänkas att befattningshavare som omfattas av bestämmelserna om disciplinansvar i lagen (1994:260) om offentlig anställning har gjort sig skyldig till tjänsteförseelse, för vilken disciplinpåföljd bör åläggas, och kan det befaras att en skriftlig underrättelse enligt 17 § nämnda lag inte kan tillställas honom inom två år efter förseelsen, får ombudsman utfärda motsvarande

Föreslagen lydelse

9 §

I regeringsformen finns föreskrifter om ombudsmans befogenhet att väcka åtal mot ledamot av Högsta domstolen eller Högsta förvaltningsdomstolen och väcka talan om skiljande eller avstängning av sådan ledamot från anställningen eller skyldighet för ledamot att genomgå läkarundersökning.

21 §¹

Ombudsman *ska* verkställa de utredningsåtgärder som fordras för prövning av klagomål och andra ärenden.

När ombudsman enligt regeringsformens föreskrifter begär upplysningar och yttranden i andra ärenden än dem där han *eller hon* har beslutat att inleda förundersökning, får han *eller hon* förelägga vite om högst 10 000 kronor. Ombudsman får utdöma försuttet vite.

Kan det misstänkas att befattningshavare som omfattas av bestämmelserna om disciplinansvar i lagen (1994:260) om offentlig anställning har gjort sig skyldig till tjänsteförseelse, för vilken disciplinpåföljd bör åläggas, och kan det befaras att en skriftlig underrättelse enligt 17 § nämnda lag inte kan tillställas honom *eller henne* inom två år efter förseelsen, får ombudsman

¹ Senaste lydelse 1997:561.

underrättelse. Vad som nu har sagts gäller även för den som omfattas av bestämmelser om disciplinansvar och om motsvarande underrättelse i någon annan författning.

När ombudsman är närvarande vid domstols eller myndighets överläggningar har han ej rätt att yttra sin mening.

utfärda motsvarande underrättelse. Vad som nu har sagts gäller även för den som omfattas av bestämmelser om disciplinansvar och om motsvarande underrättelse i någon annan författning.

22 §²

Ombudsman får uppdra åt annan att leda förundersökning som han har beslutat och att väcka och utföra åtal som han har beslutat, om inte åtgärden avser ledamot av högsta domstolen eller *regeringsrätten*.

Beslut att överklaga dom eller beslut till högre rätt får inte fattas av annan än ombudsman.

I fall som avses i 7 § får ombudsman förordna tjänsteman vid ombudsmannaexpeditionen att föra talan på ombudsmannens vägnar.

I ärende som avses i 6 § tredje eller fjärde stycket får ombudsman bemyndiga tjänsteman vid ombudsmannaexpeditionen att vidta behövliga handläggningsåtgärder.

Ombudsman får uppdra åt annan att leda förundersökning som han har beslutat och att väcka och utföra åtal som han har beslutat, om inte åtgärden avser ledamot av Högsta domstolen eller *Högsta förvaltningsdomstolen*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

² Senaste lydelse 1987:995.

7 Förslag till lag om ändring i kommunallagen (1991:900)

Härigenom föreskrivs i fråga om kommunallagen (1991:900)¹ dels att 3 kap. 9 §, 4 kap. 7 § samt 5 kap. 23 och 36 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 5 kap. 5 § ska lyda "Ordinarie val",

dels att det i lagen ska införas tre nya paragrafer, 5 kap. 5 a , 30 a och 34 a §§, samt närmast före 5 kap. 5 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

9 §²

Fullmäktige beslutar i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt för kommunen eller landstinget, främst

1. mål och riktlinjer för verksamheten,	
2. budget, skatt och andra viktiga ekonomiska frågor,	
3. nämndernas organisation och verksamhetsformer,	
4. val av ledamöter och ersättare i nämnder och beredningar,	
5. val av revisorer,	
6. grunderna för ekonomiska förmåner till förtroendevalda,	
7. årsredovisning och ansvarsfrihet, <i>samt</i>	7. årsredovisning och ansvarsfrihet,
8. folkomröstning i kommunen eller landstinget.	8. folkomröstning i kommunen eller landstinget, <i>och</i>
	9. <i>extra val till fullmäktige.</i>

Fullmäktige beslutar också i andra frågor som anges i denna lag eller i andra författningar.

4 kap.

7 §

Om valet till fullmäktige har upphävts och omval har ägt rum eller om rättelse har skett genom förnyad sammanräkning och mandatfördelningen mellan partierna därvid har ändrats, upphör uppdragen för de förtroendevalda som har valts av fullmäktige två månader efter det att omvalet eller sammanräkningen har avslutats.

Om valet till fullmäktige har upphävts och omval har ägt rum eller om rättelse har skett genom förnyad sammanräkning och mandatfördelningen mellan partierna därvid har ändrats, upphör uppdragen för de förtroendevalda som har valts av fullmäktige två månader efter det att omvalet eller sammanräkningen har avslutats. *Detsamma gäller om extra val till fullmäktige har hållits.*

¹ Lagen omtryckt 2004:93.

² Senaste lydelse 2006:369.

När omvalet eller sammanräkningen har avslutats, *skall* fullmäktige förrätta nytt val av förtroendevalda för återstoden av mandattiden.

När omvalet eller sammanräkningen *eller extra valet* har avslutats, *ska* fullmäktige förrätta nytt val av förtroendevalda för återstoden av mandattiden.

5 kap.

Extra val

5 a §

Fullmäktige får besluta om extra val till fullmäktige mellan ordinarie val.

Extra val ska hållas om minst två tredjedelar av de närvarande ledamöterna röstar för det.

Ett beslut om extra val får dock inte fattas förrän sex månader har förflutit från det nyvalda fullmäktiges första sammanträde.

23 §³

Ärenden i fullmäktige får väckas av

1. en nämnd,
2. en ledamot genom motion,
3. revisorerna, om ärendet gäller förvaltning som har samband med revisionsuppdraget eller om ärendet gäller granskningen,
4. en fullmäktigeberedning, om fullmäktige har föreskrivit det,
5. den som är folkbokförd i kommunen eller i en kommun inom landstinget, om fullmäktige har beslutat det (medborgarförslag), eller
6. styrelsen i ett sådant företag som avses i 3 kap. 17 och 18 §§, om fullmäktige har beslutat det för särskilda fall.

Ärende om att hålla folkomröstning i en viss fråga får i fullmäktige också väckas av minst *fem* procent av de röstberättigade kommun- eller landstingsmedlemmarna enligt lagen (1994:692) om kommunala folkomröstningar. Initiativet *skall* vara skriftligt, ange den aktuella frågan samt innehålla initiativtagarnas egenhändiga namnteckningar, namnförtydliganden och uppgift om deras adresser.

Ärende om att hålla folkomröstning i en viss fråga får i fullmäktige också väckas av minst *tio* procent av de röstberättigade kommun- eller landstingsmedlemmarna enligt lagen (1994:692) om kommunala folkomröstningar (*folkinitiativ*). Initiativet *ska* vara skriftligt, ange den aktuella frågan samt innehålla initiativtagarnas egenhändiga namnteckningar, *uppgifter om när namnteckningarna gjorts*, namnförtydliganden, *personnummer* och uppgift om deras adresser.

³ Senaste lydelse 2006:369.

Vid beräkningen av antalet initiativtagare ska endast de räknas med som har skrivit under initiativet under den sexmånadersperiod som föregått inlämnandet.

30 a §

Fullmäktige får besluta om extra val till fullmäktige utan föregående beredning.

34 a §

Har ett folkinitiativ väckts enligt 23 § andra stycket ska fullmäktige besluta att folkomröstning ska hållas, om

1. den fråga som initiativet avser är sådan att fullmäktige kan besluta om den, och

2. inte minst två tredjedelar av de närvarande ledamöterna röstar mot förslaget.

Vid sådan folkomröstning ska bestämmelserna i 34 § tredje och fjärde styckena tillämpas.

36 §⁴

Ett ärende ska bordläggas eller återremitteras, om det begärs av minst en tredjedel av de närvarande ledamöterna. Enkel majoritet krävs dock om ärendet tidigare bordlagts eller återremitterats på begäran av en minoritet.

För bordläggning eller återremiss i fråga om val krävs enkel majoritet.

För bordläggning eller återremiss i fråga om val krävs enkel majoritet. Ett ärende om extra val ska dock alltid bordläggas första gången det tas upp till behandling.

Motiveringen till ett beslut om återremiss ska bestämmas av de ledamöter som begärt återremittering.

Vid flera motiveringar får ordföranden pröva vilken motivering som biträds av minst en tredjedel av de närvarande ledamöterna.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2. Äldre föreskrifter gäller för ärende om att hålla folkomröstning som har väckts före den 1 januari 2011.

⁴ Senaste lydelse 2009:48.

8 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:261) om fullmaktsanställning

Härigenom föreskrivs att 19 § lagen (1994:261) om fullmaktsanställning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

När Högsta domstolen i enlighet med regeringsformen eller någon annan lag prövar frågor om skiljande från anställningen, avstängning eller läkarundersökning, *skall* handläggningen ske på det sätt som föreskrivs för tvistemål. Vid omröstning *skall* föreskrifterna i 29 kap. rättegångsbalken tillämpas.

Föreslagen lydelse

19 §

När Högsta domstolen *eller Högsta förvaltningsdomstolen* i enlighet med regeringsformen eller någon annan lag prövar frågor om skiljande från anställningen, avstängning eller läkarundersökning, *ska* handläggningen ske på det sätt som föreskrivs för tvistemål. Vid omröstning *ska* föreskrifterna i 29 kap. rättegångsbalken tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

9 Förslag till lag om ändring i vallagen (2005:837)

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 3 §, 6 kap. 3 § och 14 kap. 9 § vallagen (2005:837) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 §

Ordinarie val till riksdagen samt ordinarie val till landstings- och kommunfullmäktige *skall* hållas samma dag. Valdag *skall* vara den *tredje* söndagen i september. Val till Europaparlamentet *skall* hållas i juni vart femte år. Vid omval till riksdagen bestämmer regeringen vilken dag som *skall* vara valdag. Vid omval till landstings- och kommunfullmäktige bestämmer den centrala valmyndigheten, efter samråd med länsstyrelsen, vilken dag som *skall* vara valdag.

Vid extra val enligt 3 kap. 4 § regeringsformen bestämmer regeringen vilken dag som *skall* vara valdag.

Vid extra val enligt 6 kap. 3 § regeringsformen bestämmer riksdagens talman, efter samråd med den centrala valmyndigheten, vilken dag som *skall* vara valdag.

Ordinarie val till riksdagen samt ordinarie val till landstings- och kommunfullmäktige *ska* hållas samma dag. Valdag *ska* vara den *andra* söndagen i september. Val till Europaparlamentet *ska* hållas i juni vart femte år. Vid omval till riksdagen bestämmer regeringen vilken dag som *ska* vara valdag. Vid omval till landstings- och kommunfullmäktige bestämmer den centrala valmyndigheten, efter samråd med länsstyrelsen, vilken dag som *ska* vara valdag.

Vid extra val enligt 3 kap. 11 § regeringsformen bestämmer regeringen vilken dag som *ska* vara valdag.

Vid extra val enligt 6 kap. 5 § regeringsformen bestämmer riksdagens talman, efter samråd med den centrala valmyndigheten, vilken dag som *ska* vara valdag.

Vid extra val enligt 5 kap. 5 a § kommunallagen (1991:900) bestämmer landstings- eller kommunfullmäktige, efter samråd med den centrala valmyndigheten och länsstyrelsen, vilken dag som ska vara valdag.

6 kap.

3 §

Kandidatnamnen *skall* vara uppförda i nummerordning. Varje kandidat *skall* identifieras så att det framgår vem som avses. Valsedlarna *skall* dessutom vara utformade så att väljarna kan lämna

Kandidatnamnen *ska* vara uppförda i nummerordning. Varje kandidat *ska* identifieras så att det framgår vem som avses. Valsedlarna *ska* dessutom vara utformade så att väljarna kan lämna en sär-

en särskild personröst.

skild personröst *och innehålla upplysning om personvalets innebörd.*

14 kap.

9 §

I första hand *skall* ordningen mellan kandidaterna bestämmas på grundval av storleken på varje kandidats personliga röstetal. Persoligt röstetal *skall* fastställas bara för en kandidat som fått särskilda personröster till ett antal av minst 8 procent av partiets röstetal i valkretsen.

I första hand *ska* ordningen mellan kandidaterna bestämmas på grundval av storleken på varje kandidats personliga röstetal. Persoligt röstetal *ska* fastställas bara för en kandidat som fått särskilda personröster till ett antal av minst 5 procent av partiets röstetal i valkretsen.

Ett personligt röstetal fastställs på grundval av de särskilda personröster som avgivits för kandidaten. Valsedlar på vilka det lämnats särskilda personröster ordnas gruppvis efter partibeteckning. Därefter räknas antalet personröster för varje kandidat i gruppen. En kandidats personliga röstetal är lika med antalet personröster som har lämnats för kandidaten under samma partibeteckning. Den kandidat som har störst personligt röstetal tar första plats i ordningen, den som har näst störst tar andra plats och så vidare enligt samma grund.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

BILAGA 5

Utskottets lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i riksdagsordningen

Härigenom föreskrivs i fråga om riksdagsordningen¹

dels att rubriken närmast före tilläggsbestämmelsen 8.16.1 ska lyda "Tilläggsbestämmelser"

dels att tilläggsbestämmelsen 7.2.2 i ska ha följande lydelse,

dels att det i riksdagsordningen ska införas en ny tilläggsbestämmelse, 8.16.2, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

7.2.2²

Valberedningen bereder inte val av riksföreståndare, vice riksföreståndare, person som skall inträda som tillfällig riksföreståndare, talmän, vice talmän, riksdagsdirektör, riksdagens ombudsmän och ställföreträdande ombudsmän, riksrevisorer samt val till Statsrådsarvodesnämnden och Nämnden för lön till riksrevisorerna.

Föreskrifter om beredning av val finns i fråga om ombudsmän och ställföreträdande ombudsmän i tilläggsbestämmelsen 8.11.2, i fråga om riksrevisorer i tilläggsbestämmelsen 8.12.1, i fråga om ledamöter i Statsrådsarvodesnämnden i tilläggsbestämmelsen 8.4.1 samt i fråga om ledamöter i Nämnden för lön till riksrevisorerna i tilläggsbestämmelsen 8.5.1.

Valberedningen bereder inte val av riksföreståndare, vice riksföreståndare, person som skall inträda som tillfällig riksföreståndare, talmän, vice talmän, riksdagsdirektör, riksdagens ombudsmän och ställföreträdande ombudsmän, riksrevisorer samt val till Statsrådsarvodesnämnden och Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna

Föreskrifter om beredning av val finns i *fråga om riksdagsdirektör i tilläggsbestämmelsen 9.1.1*, i fråga om ombudsmän och ställföreträdande ombudsmän i tilläggsbestämmelsen 8.11.2, i fråga om riksrevisorer i tilläggsbestämmelsen 8.12.1, i fråga om ledamöter i Statsrådsarvodesnämnden i tilläggsbestämmelsen 8.4.1 samt i fråga om ledamöter i Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna i tilläggsbestämmelsen 8.5.1.

8.16.2

Riksdagen väljer i enlighet med bestämmelserna i 4 § lagen (2010:000) om utnämning av ordinarie domare två ledamöter som

¹ Riksdagsordningen omtryckt 2007:726.

² Senaste lydelse 2009:176.

representerar allmänheten i Domarnämnden och en personlig ersättare för var och en av dem.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2 Förslag till lag om ändring i vallagen (2005:837)

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 3 §, 6 kap. 3 § och 14 kap. 9 § vallagen (2005:837) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 §

Ordinarie val till riksdagen samt ordinarie val till landstings- och kommunfullmäktige *skall* hållas samma dag. Valdag skall vara den *tredje* söndagen i september. Val till Europaparlamentet *skall* hållas i juni vart femte år.

Vid omval till riksdagen bestämmer regeringen vilken dag som *skall* vara valdag. Vid omval till landstings- och kommunfullmäktige bestämmer den centrala valmyndigheten, efter samråd med länsstyrelsen, vilken dag som *skall* vara valdag.

Vid extra val enligt 3 kap. 4 § regeringsformen bestämmer regeringen vilken dag som *skall* vara valdag.

Vid extra val enligt 6 kap. 3 § regeringsformen bestämmer riksdagens talman, efter samråd med den centrala valmyndigheten, vilken dag som *skall* vara valdag.

Ordinarie val till riksdagen samt ordinarie val till landstings- och kommunfullmäktige *ska* hållas samma dag. Valdag *ska* vara den *andra* söndagen i september. Val till Europaparlamentet *ska* hållas i juni vart femte år.

Vid omval till riksdagen bestämmer regeringen vilken dag som *ska* vara valdag. Vid omval till landstings- och kommunfullmäktige bestämmer den centrala valmyndigheten, efter samråd med länsstyrelsen, vilken dag som *ska* vara valdag.

Vid extra val enligt 3 kap. 11 § regeringsformen bestämmer regeringen vilken dag som *ska* vara valdag.

Vid extra val enligt 6 kap. 5 § regeringsformen bestämmer riksdagens talman, efter samråd med den centrala valmyndigheten, vilken dag som *ska* vara valdag.

Vid extra val enligt 5 kap. 5 a § kommunallagen (1991:900) bestämmer landstings- eller kommunfullmäktige, efter samråd med den centrala valmyndigheten och länsstyrelsen, vilken dag som ska vara valdag.

6 kap.

3 §

Kandidatnamn *skall* vara uppförda i nummerordning. Varje kandidat *skall* identifieras så att det framgår vem som avses. Valsed-

Kandidatnamn *ska* vara uppförda i nummerordning. Varje kandidat *ska* identifieras så att det framgår vem som avses. Valsedlarna *ska* dessutom vara utformade så att väl-

larna *skall* dessutom vara utformade så att väljarna kan lämna en särskild personröst.

jarna kan lämna en sär skild personröst *och innehålla upplysning om personvalets innebörd.*

14 kap.

9 §

I första hand *skall* ordningen mellan kandidaterna bestämmas på grundval av storleken på varje kandidats personliga röstetal. Personligt röstetal *skall* fastställas bara för en kandidat som fått särskilda personröster som motsvarar minst 8 procent av partiets röstetal i valkretsen.

I första hand *ska* ordningen mellan kandidaterna bestämmas på grundval av storleken på varje kandidats personliga röstetal. Personligt röstetal *ska* fastställas bara för en kandidat som fått särskilda personröster som motsvarar minst 5 procent av partiets röstetal i valkretsen.

Ett personligt röstetal fastställs på grundval av de särskilda personröster som avgivits för kandidaten. Valsedlar på vilka det lämnats särskilda personröster ordnas gruppvis efter partibeteckning. Därefter räknas antalet personröster för varje kandidat i gruppen. En kandidats personliga röstetal är lika med antalet personröster som har lämnats för kandidaten under samma partibeteckning. Den kandidat som har störst personligt röstetal tar första plats i ordningen, den som har näst störst tar andra plats och så vidare enligt samma grund.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.